

Revista Musical Catalana

Butlletí de l'«Orfeó Català»

1931

Revista Musical Catalana

Publicada pel Departament de Cultura de Catalunya

1934

REVISTA MUSICAL CATALANA

BUTLLETÍ DE L'ORFEÓ CATALÀ

Redactors en cap: FREDERIC LLIURAT i JOAN SALVAT

Secretari de Redacció: LLUÍS M.ª MILLET

PRINCIPALS COL·LABORADORS

Higini Anglès, prev. — Francesc Baldelló, prev. — Josep Barberà. — Pasqual Boada. — Joan Borràs de Palau. — Lluïsa Bosch i Pagès. — J. Cabot Rovira. — J. Rafael Carreras. — Gabriel Castellà i Raich. — Eusebi Clop, O. F. M. — Henri Collet. — Josep M.ª Comella. — Eduard L. Chavarri. — Miquel Domènech i Español. — Josep Fabre. — Alfons Gallardo. — Robert Gerhard. — Joan Gibert Camins. — Vicenç M.ª de Gibert. — Enric C. Gomà. — Gascó Knosp. — J. Lamte de Grignon. — Wanda Landowska. — Frederic Lliurat. — Miquel Llobet. — Joan Llongueres. — Josep Maideu. — Joan Manén. — J. Martí i Marull. — P. Antoni Massana, S. J. — Apelles Mes-
tres. — Lluís Millet. — Lluís M.ª Millet. — Manuel de Montoliu. — Vicenç de Moragas. — Antoni Nicolau. — J. J. Nin. — Joaquim Pena. — Francesc Pujol. — J. Riba i Martí. — Antoni Ribera. — Joaquim Rodrigo. — Enric Roig. — Alfred Romea. — Lluís Romeu, prev. — Dom Maur Sablayrolles, O. S. B. — Joan Salvat. — Baltasar Samper. — Kurt Schindler. — Albert Schweitzer. — Blanca Selva. — Josep Subirà. — P. Gregori M.ª Suñol, O. S. B. — Joan Thomàs, prev. — Francesc Viñas. — Amadeu Vives. — Rafael Vives, etc.

VOLUM XXVIII — Any 1931

BARCELONA

REVISTA MUSICAL CATALANA

BUTLLETÍ DE L'ORFEÓ CATALÀ.

ANY XXVIII

TAULA GENERAL

ARTICLES ORIGINALS

- ALEXANIAN (Diran). — Gaspar Cassadó, compositor, 154.
- BALDELLÓ, Prev. (Francesc). — El cant mossaràbic, 49.
- CHAVARRI (Eduard L.). — La música en la vida de l'esdevenidor, 152.
- La dansa valenciana, 337.
- CH. — La Tercera Assemblea de "Germanor dels Orfeons de Catalunya" i l'Aplec dels Orfeons de la Conca de l'Alt i Baix Llobregat a la ciutat de Manresa, 435.
- GIBERT (Vicents M.^a de). — Inauguració d'orgues, 202.
- Palestrina, 377.
- L'Òpera de Rameau, 469.
- G. C. (J.). — Els Festivals Chopin a Mallorca, 206.
- LLIURAT (F.). — Les errades d'un crític, 189.
- Els "Principes rationnels de la technique pianistique", i les "Editions de Travail" d'Alfred Cortot, 425.
- LLONGUERES (Joan). — Breus comentaris sobre la Dansa durant el període romàntic del segle passat, 1.
- El mestre Josep Güell, de Tàrraga, 53.
- L'educació musical dels infants en l'escola primària, 237.
- A l'ORFEÓ CATALÀ, tornant de Roma, 267.
- Els Aplecs Comarcals de la Germanor dels Orfeons de Catalunya, 159.
- MASSIÀ (Joan). — Eugeni Ysaye, 193.
- MILLER (Lluís). — La poesia i la música, 101.
- Giovanni Tebaldini i el seu deixeble Ildebrando Pizzetti, 289.
- Obra del Cançoner Popular de Catalunya: Materials. Volum III, 351.
- La música montserratina del mestre Nicolau, 381.
- PUJOL (Francesc). — "La tonadilla escénica", de Josep Subirà, 389.
- SALVAT (Joan). — Del temps passat: A la memòria de Santiago Rossinyol, 292.
- Josep Rafael Carreras i les seves recerques per a la història de la música a Catalunya, 473.
- S. — Col·legi de Mestres de Capella i Organistes del Bisbat de Barcelona. Acte inaugural: Discurs del mestre

VI

Lluís Millet i dissertació del Rvnd. Josep Muset sobre "La improvisació a l'orgue segons l'escola tradicional francesa", 481.

SLONIMSKY (Nicolau). — Centenari de Strawinsky, 257.

SUBIRÀ (Josep). — Dades per a la història de la música barcelonina, 149.

VIA (Ferran). — Un nou llibre sobre Claudi Debussy, 97.

X. — La festa de la benedicció de la nova Senyera de l'Orfeó Martinenc, 208.

ORFEÓ CATALÀ

Concert de cançons nadalenques, 21.

Concert de Cap d'any, 22.

Concert d'obres de Josep Canteloube, 22.

Concert al Poble Espanyol de Montjuïc, 60.

Concert Quaresmal (cantata *Desperteu! din la veu forta*, de J. S. Bach), 124.

Concert extraordinari en honor dels senyors diputats concurrents a l'Assemblea de Diputacions, 125.

Concert al Palau Nacional del Parc de Montjuïc (25 abril), 162.

Concert al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (18 octubre), 444.

Concert al Palau de la Música Catalana (6 desembre), 495.

Concessió de la Medalla del Treball, d'Or, 128.

Conferència de Joan Amades, sobre la cornamusa a Catalunya, 498.

Dinar de germanor al Maricel Parc, 266.

Els nostres discos a l'estranger, 406.

Entrega de la llaçada oferta per l'Ajuntament de Sevilla, 23.

Exàmens de fi de curs, 310.

Excursió artística a Valls (1.º febrer), 58.

Excursió a Terrassa: Festa a l'Asil Busquets (14 maig), 215.

Excursió a Igualada: Festa del Gremi de Blanquers (14 juny), 262.

Exposició iconogràfica de la cornamusa (sac de gemecs), 444, 496.

Extractes de la premsa, amb motiu de l'audició de les cantates de J. S. Bach, 126.

Festival Nicolau, retransmès per Ràdio Barcelona (6 maig), 162.

Festival al Teatre Olympia (21 juny), 263.

Festival al Teatre Nou, a benefici dels Hospitals de Sant Pau i Clínic (9 juliol), 310.

Homenatge al nostre President, 12.

Homenatge a l'ORFEÓ CATALÀ pel F. C. Barcelona, 264.

Homenatge de Ràdio Barcelona al mestre Francesc Pujol (27 maig), 217.

La mort del mestre Vincent d'Indy, 500.

Memòria artística i administrativa corresponent a l'any 1930, pel Secretari En Pasqual Boada, 103.

Nota necrològica: Abel Bonet, 366.

Noves impressions de discos, 163.

Secció oficial, 46.

Sessió íntima dedicada al mestre Canteloube, 25.

Sessió íntima dedicada al mestre E. Toldrà, 218.

Vint-i-cinc anys a la Presidència de l'ORFEO CATALÀ. — Conferències donades per En Joaquim Cabot i Rovira al Palau de la Música Catalana els dies 19 i 21 de desembre de 1930 (suplement dels números de gener, febrer, març i maig).

MOVIMENT MUSICAL

BARCELONA:

Acadèmia Marshall: Alfred Romea, 276.

Associació de Cultura Musical: Orquestra Filharmònica de Madrid, 456.

Associació de Música "da Camera": Francesc Costa-Ricard Vives, 35; Benno Moiseiwitsch. Orquestra Clàssica de Madrid, 63; Suzanne Balguerie, 131; Robert Casadesús. G. Cassadó-Blai Net, 179; Orquestra Pau Casals-Gaspar Cassadó. Orquestra Pau Casals-G. Georgesco, 220; Orquestra Pau Casals-G. Sebastian, 445; Orquestra Clàssica de Barcelona-Rosa Garcia-Garcia. Kendroff Quartet, 507.

Associació Obrera de Concerts: Orquestra Pau Casals-Rosa Balcells. Quartet Laietà. Mercè Padrosa de Cabral-Hector Cabral. Andreu Fornells-Antoni Marqués. Quartet belga, 65; Orquestra Pau Casals. Juli Pons. Quartet Ibèric, 178; 369; Orquestra Pau Casals-Isabel Martí-Colin, 408; Orquestra Pau Casals. Trio Net-Toldrà-Trotta, 508.

Ateneu Barceloní: Conferència del mestre Borgunyó, 408; Empar Acuña, 508.

Ateneu Enciclopèdic Popular, 137.

Audicions Íntimes: Bela Bartok-Quartet belga, 69; Quartet Genzel, 133; Otto Schulhof. Ildebrando Pizzetti, 180; C. I. C., 274; Conjunt instrumental Toldrà, 509.

Banda Municipal de Barcelona, 315.

Círcol Artístic: Maria del Carme Aymat, 36; Rosa Balcells, 511.

Col·legi de Mestres de Capella i Organistes del Bisbat de Barcelona: Acte inaugural, 456; Conferència de Mn. F. Baldelló, 511.

Curset d'Estètica musical, 71.

Escola Suïssa: Lluïsa Bosch i Pagès, 181.

Filharmònica de Barcelona: Julieta Tellez de Meneses. Orquestra de cambra-Mercè Plantada (*Suite* del P. Massana. *El pastor fidel* de Rameau). Mercè Padrosa de Cabral-Agrupació Choral de Música Antiga, 68; H. Tamianka. G. Piccioli. Angèlica Morales, 224.

Gran Teatre del Liceu: *Don Juan*. Toti del Monte, 33; 62, 368, 407, 451, 506.

Hotel Ritz: Agustí Roig, 136.

Olympia: Companyia d'Òpera russa, 36; Orquestra Jack Hylton, 134.

Orfeo Gracienc, 135, 317.

Orfeo L'Eco de Catalunya, 512.

Orfeo Martinenc, 318.

Palau de la Música Catalana: Teodor Valcarcel, 34; Institut Català de Rítmica i Plàstica. Chor de Cossacs del Don "Platoff". Concepció Supervia. Festa Patronal de Santa Llúcia, 66; Concepció Badia. Arthur Rubinstein. F. Costa-A. Vilalta, 132; Concert en honor del mestre Nicolau, 174; Orquestra Pau Casals (Ildebrando Pizzetti-Ernesto Halffter. Micio Hor-

VIII

zowski), 176; Agrupació Choral de Música Antiga, 180; Patronat de l'Orquestra Pau Casals (P. Casals-O. Schulhof), 220; Clotilde Valdivieso. Orquestra d'Estudis Simfònics, 274; Escola d'Estiu, 368; Orquestra Pau Casals, 451; Miquel Fleta, 507.

Ràdio Barcelona: Sessió dedicada a Felip Pedrell, 136; Homenatges als compositors catalans, 277.

Sala Mozart: Concerts divesos, 35; P. Dieguez-I. Martí Colin. Concerts íntims. Helena Lariu, 222.

Sala Parés: M. S. Kastner, 509.

Schola Orpheonica: 221, 510.

Teatre Barcelona: Joan Manén, 316.

FORA DE BARCELONA:

Amsterdam, 164, 501.

Anglaterra, 27, 61, 269, 446.

Madrid, 28, 129, 164, 270, 312, 447.

París, 31, 167, 502.

Roma, 169.

Suïssa, 31, 171, 273, 407, 449, 504.

València, 172.

Caldes de Montbui, 37.

Figueres, 38.

Igualada, 227, 371.

La Garriga, 225.

Lloret de Mar, 372.

Monestir de Montserrat, 370, 410.

Premià de Dalt, 409.

Sabadell, 226.

Terrassa, 38, 318, 513.

Vich (Festival d'Orfeons), 320.

Vilassar de Mar, 412.

VARIA

Als mestres, deixebles i ex-deixebles de l'Escola Municipal de Música, 26.

Associació Internacional de Música Contemporània, 401.

Associacions de Música de Catalunya, 75.

Concursos musicals Eusebi Patxot i Llagustera i Concepció Rabell i Cíbils: Resum del primer decenni. Concursos per als anys 1931-1940, 298.

Concursos musicals nord-americans, 308.

Fundació Concepció Rabell i Cíbils: X Concurs. Any 1930: Composicions rebudes, 57; Veredicte, 156; XI Concurs. Any 1931: Cartell, 156.

Institució Patxot. Premis musicals Eusebi Patxot i Llagustera: Concurs VII. Any 1930: Cartell (segona convocatòria), 493.

La música en discos, 40, 76, 140, 185, 281, 334, 416, 461.

Noticiari, 90, 144, 187, 233, 284, 463, 156.

Publicacions rebudes, 88, 231, 466.

Revista de revistes, 56, 334, 359.

Vida musical dels Orfeons de Catalunya, 39, 72, 138, 228, 279, 322, 373, 414, 457, 514.

BIBLIOGRAFIA

- ALBÈNIZ (I.). — *Deux morceaux de prose de Pierre Loti: Crépuscule. Tristesse*, per a cant i piano, 419.
- *Zortzico. Azulejos. La Vega*, per a piano, 419.
- BACH (J. S.). — *Dues Fugues en re menor de L'Art de la Fuga* per a dos pianos. Arranjament de Willy Eickemeyer, 81.
- Orgelwerke: *Preludi i fuga en la menor. Preludi i fuga en re major. Fantasia i fuga en sol menor. Preludi i fuga en mi bemoll major. Tocata i fuga en re menor. Preludi i fuga en sol major*. Transcripció per a dos pianos a quatre mans per Otto Singer, 331.
- BLANCHET (E. R.). — *Ecossaise. Divertimento. Scotch Reel*, per a piano, 327.
- BORGUNYÓ (Agustí). — *Cinc sardanes* per a piano, 87.
- COOLS (Denise). — *Développement rapide de la Technique moderne du Piano*, 84.
- Don Joan*. Òpera tragi-còmica de Mozart. Traducció catalana adaptada a la música de Joaquim Pena, 44.
- DONOSTIA (R. P.). — *Prière plaintive à Notre Dame de Socorri. Menuet Basque*, per a piano, 82.
- DYER (Louise B. M.). — *Music by British Composer: N.º 1. Gustav Holst. N.º 2. Sir Edward Elgar*, 333.
- FREY (Martin). — *Peces clàssiques* per a piano, 45.
- GOLS (Xavier). — *Les tres besades* per a cant i piano. — *Suite* per a piano, 460.
- GRADSTEIN (A.). — *Masurkes* per a piano, 326.
- GRAU (Agustí). — *Tamarit*, per a piano, 143.
- GUERRA (Oscar). — *Esquisses* per a piano, 459.
- HALFFTER (Ernest). — *La chanteuse*, per a cant i piano, 459.
- In honorem S. S. Sacramenti*. Cantum gregorianum harmonica modulavit, Michael Altisent, Sch. P., 324.
- Jahrbuch der Musikbibliothek Peters für 1930* Herausgegeben von Kurt Taut, 330.
- KORNERUP (Thorvald). — *La teoria atònica acústica aplicada al sistema musical pitagòric*, 460.
- LAMBERT (Joan Bta.). — *Obres fàcils per a orgue o harmonium: Marxes religioses*, 325.
- LAVIN (Carlos). — *Mythes Araucans* per a piano, 84.
- MARTINU (B.). — *Trois dances Tcheques*, per a piano, 81.
- MOMPOU (F.). — *Préludes* per a piano, 86.
- *4 Melodies, 3 Comptines. Le Nuage*, per a cant i piano, 143.
- MOTTU (Alexandre). — *Pièces Liturgiques* per a orgue (segon llibre), 332.
- NIEMANN (Walter). — *Bali: Impressions de l'Orient llunyà*, per a piano, 45.
- NIN (Joaquim). — *La Pressa dit...*, 46.
- *Suite Espagnole* per a violoncel i piano. — *Quatre commentaires* per a violoncel i piano, 418.
- NOUNEBERG (Louta). — *Le piano révélé par le film*, 328.
- Obres per a harmonium o orgue, 376.

X

- OTAÑO, S. J. (P. Nemesio). — Obres
chorals per a orfeons, 183.
Pelleas i Melisanda, drama líric de C. De-
bussy. Traducció adaptada a la música,
de J. Pena, 44.
REUTER (Fr.). — *Petites peces en estil
modern*, per a piano, 81.
RODRIGO (Joaquín). — *Sicilienne* per a
violoncel i piano, 418.
ROKSETH (Yvonne). — *La musique d'or-
gue au xv siècle et au debut du xvi. —
Treize Motets et un Prélude pour or-
gue parus chez Pierre Attaingnant en
1531, réédités avec une introduction et
les originaux des motets*, 78.
ROWLEYS (Alec). — *Recreation. Impres-*

sions joyeuses. Tretze peces fàcils per
a piano, 86.

SANFORD TERRY (Charles). — *John Cris-
tian Bach*, 43.

SCHUBERT-CASSADÓ. — *Concerto en la
menor*, per a violoncel i piano, 375.

VILLA-LOBOS (H.). — *Tres Poemas in-
dígenas*, per a cant i piano. — *Troi-
sième Trio*, per a piano, violí i violon-
cel, 83.

VINYETA, prev. (Mn. Josep). — *A la
Mare de Déu de la Salut*. Missa per
a chor a l'uníson amb acompanyament
d'orgue, 85.

WELLESZ (Egon). — *Música Bizantina*,
182.

OBITUARI

- Antich (Andreu), 467.
Baussnern (Waldemar Edler von), 468.
Bemberg (Hermon), 468.
Bofarull (Salvador d'H.), 287.
Bonet i Espasa (Domènec), 188.
Carreras i Bulbena (Josep Rafael), 48.
Dupuis (Sylvain), 423.
González (Francesc d'A.), 288.
Hammerich (Angul), 468.
Indy (Vincent d'), 500.
Melba (Nellie), 96.
Moor (Manuel), 468.

- Nielsen (Karl), 424.
Nieto (Ofèlia), 288.
Pavlova (Anna), 48.
Pont (Mn. Antoni J.), 188.
Pujol (Jaume), 424.
Roldós i Pons (Joan), 288.
Rovira i Arquer (Joan), 516.
Sala (Salvador), 467.
Schalk (Franz), 468.
Thomson (Cèsar), 423.
Vives (P. Camil), 148.
Ysaye (Eugeni), 193.

SUPLEMENTS IL·LUSTRATS

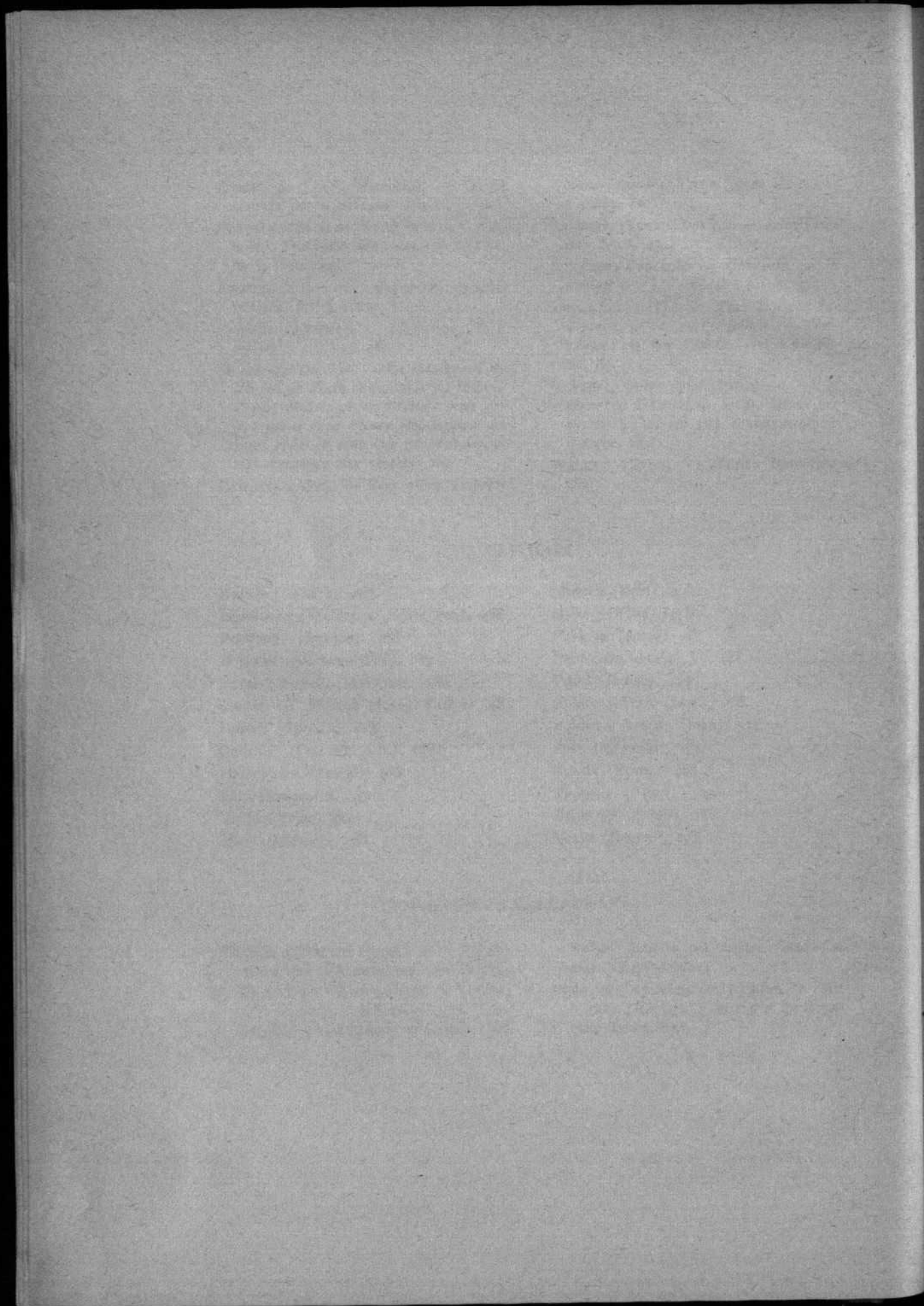
Entrega a l'ORFEO CATALÀ de la llaçada
oferta per l'Ajuntament de Sevilla.
Els Orfeons "Escola choral de Terras-
sa", "L'Avenç" d'Esplugues de Llo-
bregat i "Castellarenc" de Castellar del

Vallès, dirigits pel mestre Joan To-
màs (Gener-febrer).
Aplec dels Orfeons de la Conca de l'Alt
i Baix Llobregat a la ciutat de Man-
resa (novembre).

Il Museo di Storia Naturale di Torino

Il Museo di Storia Naturale di Torino
è uno dei più importanti musei italiani
e uno dei più ricchi del mondo.

Il Museo di Storia Naturale di Torino
è uno dei più importanti musei italiani
e uno dei più ricchi del mondo.

Revista Musical Catalana

Butlletí mensual de l'Orfeó Català

Breus comentaris sobre la Dansa durant el període romàntic del segle passat

Conferència donada a la Llotja de Mar, el dia 16 de maig de 1930,
compresa dintre el cicle dedicat al Centenari del Romanticisme

I

Així com no tothom s'atreveix a parlar de segons què, — d'història, de política, de filosofia, d'art en general, de literatura, etc., — sense prèviament posseir aquella base de coneixements indispensables que exigeix la mateixa responsabilitat contreta d'allò que hom pensa dir i que restarà dit, jo he observat, ja fa temps, que de la Dansa tothom sembla tenir el dret i la llibertat de parlar-ne impunement, i molts són els que, sense cap mena d'empatx, s'han atrevit a dir-ne les coses més fantàstiques i quimèriques que hom pugui imaginar.

Deixant a part tot allò que n'han pogut dir, ara i en tot temps, les persones ben documentades i degudament autoritzades, cal reconèixer que — no pas d'ara, sinó de sempre — s'és produït a l'entorn de la Dansa un feix enorme d'una mena de literatura poètico-filosòfica, la més banal i la més buida, la més ditiràmica i poca-solta que hom pugui imaginar. Això ha produït no poques confusions; ha contribuït molt directament al descrèdit d'aquest art i ha dificultat, gairebé sempre, la seva justa i exacta comprensió.

A mi, francament, no em sembla pas cosa gens fàcil fer comentaris a l'entorn de la Dansa, i, sobretot, fer-los amb aquella indispensable justesa que, per exemple, l'alta qualitat i selecció d'aquest honorable auditori, al qual em dirigeixo, mereix, i la meua pròpia consciència de persona honesta i de bona voluntat em reclama i m'exigeix.

Confesso que en acceptar la invitació, massa amablement feta i que tant m'honora, de venir-vos a parlar de la *Dansa durant el període romàntic del*

segle passat, no vaig, de moment, atinar en les dificultats gairebé insuperables que aquest tema, aparentment senzill, ofereix.

Com puc jo, pobre de mi, donar avui, no ja una idea clara, sinó tan sols sia una idea aproximada d'allò que fou la Dansa cent anys enrera! La Dansa, bé ho sabeu prou, és una cosa alada i fugissera que s'esvaeix de pressa i de la qual tot just si en resta un petit, incomplet, inexpressiu rastre en ben escassos documents.

De la Dansa mateixa dels nostres dies, solament en tenim una idea exacta i clara quan podem presenciar-la amb els nostres propis ulls. Altrament, per moltes i detallades explicacions o referències que ens puguin ésser donades, per moltes i sovint ben suggestives fotografies que ens puguin il·lustrar, si no cotemplem la Dansa i els dansaires amb els nostres propis ulls, la imatge i la idea o la sensació que d'ella i d'ells restarà i es gravarà en nosaltres, no serà mai la mateixa imatge, ni la mateixa idea, ni la mateixa sensació que directament n'hauríem pogut rebre, i serà sempre una imatge, i una idea, i una sensació falsejada i enganyadora.

Molt havia jo llegit i molts gràfics havia jo contemplat d'aquella malaurada Isadora Duncan, d'aquell altre no menys malaurat Nijinsky, dels Ballets Russos de Diaghilew, i de Josepa Backer, per no esmentar més que tres noms de tothom ben coneguts; doncs bé, el concepte que jo m'havia format, per referències indirectes, d'aquests tres aspectes, ben diferents i ben personals, de l'art de la Dansa, em fou precis rectificar-lo en absolut quan em vaig trobar davant del fet real i els tres artistes coreogràfics que acabo d'esmentar es produïren, vius i palpitants, amb tot el seu moviment i caràcter, davant dels meus ulls.

Encara, si — com és possible que restin de molts dansarins d'ara — ens haguessin pogut restar films sonors sincronitzats de les danses d'un segle enrera, jo eixiria una mica més airós del meu comès, oferint-vos, al costat de la dada històrica, l'exemple fidel de la imatge animada que al capdavant fóra allò que més directament us podria interessar i l'única cosa que us podria donar una idea aproximada i fins potser justa de com era la dansa en aquella època que en diem romàntica.

Ara no em queda altre recurs que parlar-vos de la Dansa d'aquell temps atenant-me a allò que n'ha estat dit o n'ha restat escrit, ací o allà, sovint ben sumari i gairebé sempre molt incomplet.

La Dansa, al meu entendre, no és per a ésser comentada, sinó contemplada i fruita àvidament i amb joia, com la música no és per a ésser explicada, sinó escoltada amb fervor i recolliment, i sentida i compresa amb la major intensitat i agudesia d'esperit.

Sia com sia, amics, parlem poc o molt, ja que així ho volem, de la Dansa en els temps dels nostres avis.

II

Tots, més o menys, ens hem enginyat a concretar, sobretot en ocasió d'aquest primer centenari que celebrem, què cosa significava el mot *classicisme* i què cosa volia dir el mot *romanticisme*.

D'una manera sintètica, hem anomenat *classicisme* el predomini constant i serè de la intel·ligència sobre les passions tumultuoses i exaltades del cor, és a dir, el mantenir sempre la imaginació i el sentiment sota el control de la raó i de la voluntat; i, en canvi, hem entès el *romanticisme* com la llibertat, l'expansió i el desbordament delirant del cor, de la imaginació i de la sensibilitat per damunt de la raó i de tota altra facultat de la intel·ligència i de l'esperit.

Acceptat així, en principi i d'una manera general, ens cal ara, sense entretenir-nos-hi gaire i només per anar aclarint i puntualitzant les nostres idees, situar i definir la Dansa.

Algú ha dit, i no sense raó, que *la Dansa és l'exaltació dels moviments espontanis de l'home i el desenrotllament líric de la nostra mobilitat corporal*, afegint que *l'amor és allò que caracteritza aquesta agitació del cos humà*.

S'ha escrit també que *la Dansa és la traducció, per medi de gestos mesurats, dels sentiments i de les passions humanes; el posar en valor la bellesa física, per medi d'actituds i moviments estilitzats i ritmats i l'agensament d'evolucions collectives en figures decoratives i harmonioses*. I encara això altre: —*La Dansa és un gest instintiu de l'home i es presenta com l'expressió naturalment violenta dels moviments de l'ànima de la qual ha estat sempre una de les primeres manifestacions*.

Théofil Gautier — el cronista de les dansarines del seu temps — deia que *la Dansa no expressa més que passions: l'amor, el desig amb totes les seves coqueteries; l'home, qui ataca, i la dona que feblement es defensa, són el tema de totes les danses primitives*.

Ell mateix, en la seva *Història del Romanticisme*, tan palpitant i viscuda, afirma que, *de totes les arts, aquella que es presta menys a l'expressió de la idea romàntica, és, segurament, l'escultura*. Si acceptem les definicions de la Dansa, que acabem d'exposar, nosaltres podríem dir, completant el concepte de Gautier, que, en canvi, de totes les arts, *aquella que es presta més, i d'una manera més viva i directa a l'expressió de la idea romàntica, és, indubtablement, la Dansa*.

La Dansa, sobretot ací a l'Occident, és un art en contínua evolució que reflexa, i ha reflexat sempre, els costums, el caràcter, els estats d'ànim i els corrents ideològics de totes les èpoques i de tots els pobles.

Maria Taglioni, la gran dansarina romàntica — aquest àngel encisador

dels cels imaginaris, segons Teodor de Banville i, segons Gautier, un dels més grans poetes d'aquell temps, al costat de Lamartine i de lord Byron —, diu André Lévinson, dansà allò que havia pensat Kant, allò que havia cantat Novalis, allò que havia imaginat Hoffmann.

Profana o religiosa i sagrada, popular o cortesana, arbitrària o acrobàtica o sentimental fins quan sembla més serena i més clàssica, la Dansa ha expressat sempre, arreu i en totes les èpoques — perquè de fet, si hoensem bé, veurem que no pot expressar altra cosa — l'exaltació romàntica dels sentiments, això és, la lliberació, l'ideal, les ficcions alades dels somnis daurats de la vida real.

Aquell qui dansa — diu Paul Valéry — sembla que visqui ple de joia en mig d'un element comparable al foc; dins una essència molt subtil de música i de moviment on ell respira una energia inesgotable, mentre participa, amb tot el seu ésser, de la pura i immediata violència de l'extrema felicitat.

El romanticisme o l'exaltació romàntica podríem dir que començà en el món el dia que aparegué la Dansa i es lliuraren al seu pler i a la seva embriaguesa els primers dansaires. Mentre la Dansa imperi, en la forma que sia, entre els mortals, hi hauran romàntics. Els clàssics restaran, doncs, impertorbables; els clàssics seran aquells qui no es mouen; els clàssics seran aquells qui no dansen. Just és, doncs, que els qui ens hem aplegat per a celebrar el romanticisme en aquest el primer centenari de la seva més forta impulsió i gairebé podríem dir de la seva consagració, dediquem avui a la Dansa l'homenatge que per dret propi li pertoca.

III

L'origen de la Dansa sembla ésser religiós. Tant a l'Orient com a l'Occident, les formes més antigues de la coreografia foren les danses sagrades. Quan l'emoció és viva, l'home no pot restar en repòs. És per això que, inspirades pel temor, per l'adoració o per l'entusiasme i eixides d'un principi d'imitació, les primeres danses sagrades reproduïren els moviments dels astres, els gestos de les divinitats i les altes gestes dels herois o semi-déus.

Fins al segle XVI les trobem aquestes danses com una fórmula solemne d'adoració col·lectiva. Després desapareixen i la Dansa sembla devenir la representació artística de tots els actes de l'alegria i del viure quotidià. Perdent i oblidant poc a poc la seva grandesa hieràtica, esdevé afinada per l'eurítmia, la coreografia plàstica dels helens, dels etruscs i dels romans; passa segles enllà a ésser la dansa de caràcter, això és, expressant una acció o un sentiment, i devé popular. Heretades de Grècia i Roma i trameses per la Itàlia aquestes danses del poble, són després les danses de cort, de les quals naixen ben aviat la dansa teatral i el ballet.

Del ballet aquest, que impera sobretot a França, a Itàlia i a Rússia, des de la segona meitat del segle XVIII fins a la fi del XIX, n'és eixida aquella que hom nomena, sense saber ben bé per què la *Dansa clàssica*. Aquesta Dansa, dita abans italiana i que devingué francesa a la fi del segle XVIII i als començos del XIX, no té gairebé cap preocupació d'ordre intel·lectual ni sentimental; és, únicament, pintoresca i decorativa. És, sense dubte, per això, per aquesta absència de preocupacions, que ha estat qualificada de *Dansa clàssica*. La Dansa francesa, a la fi del XVIII, té un prestigi universal. A Nàpols, a Moscou, a Praga, a Londres, a Dresden, a Viena, el ballet francès triomfa. Els dansarins de l'Acadèmia Reial de Música de París són sol·licitats arreu, i és a França que s'elabora la tècnica de la dansa teatral.

La cosa curiosa, però, és que, a base d'aquesta mateixa *Dansa clàssica*, que els noms de Viganó, Noverre, Blasis, Vestris i Dauberval, junt amb els d'aquelles celebrades virtuoses de la Dansa, de les quals no resta ja més que el nom, com foren la Camargo, la Sallé, la Lamy, la Heinel i la Maria Medina, muller de Salvador Viganó, portaren, segons sembla, al darrer punt de perfecció — amb l'ardent febre romàntica que inicien els poetes, i a Alemanya, a Anglaterra i a França pren una importància transcendental —, es produeix i esclata, portat per l'expressió d'un nou estat d'ànima, per una sensibilitat modificada i per una tota altra visió de l'univers, el *ballet romàntic*, el ballet 1830, que pot ésser considerat com una concepció nova de l'espectacle de Dansa. Maria Taglioni, Fanny Elssler i Carlota Grisi amb Petipa, el seu *partenaire*, són les deesses d'aquesta nova concepció. Elles imposen la cotilla rígida i el *tutu* allargat, inspirat a la Taglioni pel pintor Eugeni Lamy. Aquest fru-fru, en forma de campana, de tarlatana blanca, resta per sempre més ja indispensable i característic de tota dansa d'escola.

La *Catxutxa*, de Fanny Elssler; el *Pas de l'ombra* i *La Silfide*, de la Taglioni i la Giselle, el prototip del ballet romàntic que creà Carlota Grisi, la *dama dels ulls de violetes*, com l'anomenà Gautier tot morint-se, deuen figurar en els anys de la gran generació romàntica, com les *Meditacions* de Lamartine, el prefaci de *Cromwell* i la primera representació d'*Hernani*. Després d'aquests tres estels enlluernadors i admirables de la Dansa romàntica, veiem aparèixer a París, que és allà on ara es dona el tò de la Dansa, tota una plèiade abundosa de dansarines ben notables, entre les quals són dignes d'esment Fanny Cerrito, Rosati, Amàlia Ferrari, Emma Livry, Zina Richard, Laura Fonta, Fidretti, Leontina Beaugrand, Boschetti, Fivere, Rita Sangalli, Júlia Subra, Rosita Mauri, etc.

El ballet de 1830, que conté elements de veritable bellesa, és ben bé del seu temps. El gènere inaugurat a França pels Taglioni, dinastia italiana de dansarins vinguda de Viena — diu Lévinson —, comportava totes les característiques del geni romàntic: espiritualisme somniador, engrescament per la

color local poada a les fonts populars, nostàlgia de països llunyans o màgics i d'un passat oblidat o llegendari, amor místic més fort que la mort.

I, completant el seu pensament, afegeix: El ballet, que fou durant l'Imperi, sobretot, un divertiment de dansa enllaçat a un tema qualsevulla de mitologia escolar, o bé, com a Itàlia, un drama passional mimat a compàs, es veié així cridat a expressar les aspiracions d'una època, el seu pensament filosòfic, la seva necessitat de bellesa. Transformació màgica! La Dansa nomenada clàssica, que fou una acrobàcia elegant que satisfecia un apetit d'harmonia ben ordenada, de moviment simètric, devingué el llenguatge d'allò que no es pot dir: el moviment s'erigí en símbol, el gest convencional es canvià en un signe, una fórmula abstracta. L'espectacle ja no fou més un plaer dels sentits sinó — segons una paraula de Goethe — la realització d'allò imaginari. Resumim: el ballet romàntic fou essencialment, sota una forma palpable, directa, suggestiva, l'expressió espontània i inconscient d'una metafísica espiritualista. S'és acabat el racionalisme dels clàssics. Allò que fou, per les multituds fervents de l'Edat Mitjana, el "misteri", el ballet romàntic féu sentir-ho als abonats de l'Òpera cap allà l'any 1830.

Amb el nou abillament i la nova expressió el mecanisme de la Dansa canvia també. El caràcter i l'amplitud del moviment són poderosament determinades per aquesta nova concepció, de la qual el triomf més manifest és el que resulta de l'elevació, o sia l'adveniment decisiu dels temps sobre les puntes, sobre el dit gros ferm i rígid.

No és fàcil de fixar en quin moment precís la disciplina tradicional s'és transformada. Deu anys abans, Carles Blasi, l'il·lustre mestre de dansa milanès, en el seu *Tractat de la Dansa*, ja esmenta tal temps o posició sobre les puntes, però és només la iniciació, ja que és solament sobre la mitja-punta o articulació del dit gros que es cerca l'equilibri. Era l'època romàntica la que havia de delectar-se en el ball de punta, trencant tota relació amb el moviment natural i afranquint-se de tota llei natural.

Altres novetats tècniques ens portà l'ideal de la dansa romàntica.

El dansari, que fins ara havia ocupat un lloc preponderant, s'esborra, s'enretira i resta reduït gairebé al joc de la pantomima. Cedeix el lloc a la dansarina, ésser aeri, materialització diàfana de l'etern femení que travessa l'escena amb una volada.

Tots els procediments ja caducs de les danses de caràcter, són sobtadament envaïts per la invasió de les danses populars i afluïxen els elements etnogràfics més diversos, autèntics o transposats, que s'imposen poc a poc als espectacles i als balls públics del poble.

La dansa romàntica pren, doncs, un doble aspecte: somniadora al clar de lluna, i desenfrenada i popular a ple sol. Així, al costat del cèlebre *Pas de quatre*, que composà Jules Perrot i que dansaren a Londres l'any 1845

Carlota Grisi, Maria Taglioni, Lucila Grahn i Fanny Cerrito, i al costat dels ballets *La Silfide*, *La filla del Danubi*, *Giselle*, *Gipsy*, *La jolie fille de Gand*, *la Péri*, *Le pas du songe*, *Le pas de l'ombre*, *Le pas de l'abeille*, i les repeticions dels ballets de Gardel: *Mirza*, *la Rosière*, *Ninette*, *l'Oracle*, *la Chercheuse d'esprit*, *le Déserteur*, *le Premier navigateur*, *le Coc de village*, *Psyché*; *Paul et Virginie*; dels d'Aumer: *Jenny d'Annette et Lubin*, *la Fille mal gardée*, *Antoine et Cléopâtre*, *Alfred le Grand*, *les Jeux de l'Egle*, i *les Deux Créoles*; dels de Milon: *Pygmalion*, *Hero et Léandre*, *Ulysse*, *Nina*, *L'épreuve villageoise*, *Clary*, *les Noces de Gamache*; i dels de Dauberval, amb la seva gràcia camperola, apareixen: el *Vals* alemany o vienès, el rei dels balls del segle XIX, els orígens remots del qual podríem trobar en *La volta* provençal, i del qual digué Alfred de Musset que *totes les altres danses al costat d'aquesta no són més que convencions insípides o pretextos per entreteniments insignificants*; i la *Cracoviana* russa, i la *Redowa* de Bohèmia; les *Massurques* i les *Poloneses* de Polònia; la *Polka* de Silèsia; la *Catxutxa*, el *Schotisch*, la *Tarantela* italiana, el *Bolero*, el *Fandango*, la *Gitana*, el *Zapateado* espanyols; la *Contradansa*, el *Can-can* o *Chahut*, etc., etc.

És justament vers l'any 1830, que esclata a París una veritable febre de ball públic que agita epilèpticament els dansaires a la *Closerie des Lilas*, al *Bal vivienne*, a la *Chartreuse*, al *Salon de Flore*, al *Bal Dourlans*, al *Jardin Turc*, a la *Salle Montesquieu*, al *Casino Paganini*, etc. És d'aquest període de què data el *Can-can*, que fou en els seus orígens una contradansa més aviat original i espiritual. A l'estiu hom ballava a l'aire lliure, i a l'hivern en els teatres de la *Renaissance*, de la *Porte Saint-Martin*, de les *Variétés*, de l'*Opéra Comique* i també de l'*Opéra*.

Però la veritable transformació de la Dansa en els balls públics data de l'any 1840. El *Can-can* fa furor al Prado i al *Bal Mabille* entre els estudiants, les grisetes i els llocs on acut la joventut a ballar augmenten cada dia. Als ja nomenats, cal esmentar el *Château des Fleurs*, el *Château Rouge*, la *Chau-mière*, la *Redoute Saint-Honoré*, el *Pré-aux-Clercs*, i els balls de la *Terrasse*, des *Chiens* i del *Pilier des Halles*, del *Vieux Chêne*, de la *Boule Noire*, del *Saumon*, de la *Salle Molière*, etc.

La *Polka*, de Bohèmia, s'imposa amb foll frenesi, i Clara Fontaine és la princesa d'aquest ball. El seu èxit és enorme: promou una veritable revolució. Als salons, que només tenien el *vals* per alternar amb els *rigodons* o *quadrille* i rompre la monotonia dels balls de figures, és rebuda com baixada del cel. La *polka* es balla arreu, i fins els estudiants, en sortir dels cursos al Barri Llatí, la ballen a les portes de l'austera Sorbona.

Ara podem adonar-nos de com la Dansa, en aquest període romàntic, és ben lluny tanmateix dels seus orígens religiosos. La Dansa, tanmateix, en les seves constants evolucions, continua essent l'expressió viva i fidel, l'expres-

sió múltiple i variada dels sentiments i dels costums i dels ideals de cada època.

IV

No sabríem cloure aquests comentaris sense donar ràpidament un cop d'ull a la Dansa dins la nostra Barcelona des de l'any 1830 fins a prop les darreries del segle XIX.

Era llavors que la nostra ciutat es trobava encara reclosa dins les seves muralles, i tot just si es coneixia la il·luminació en els nostres carrers. En alguns, no en tots, els veïns costejaven uns fanalets d'oli que anaven lligats de cantó a cantó del carrer. Les persones de posició, quan sortien de nits per a llurs quefers, o per anar al teatre, es feien acompanyar de llurs criats, que anaven amb un fanal, i així il·luminaven poc o molt els llocs per on passaven.

Hi havia un sol teatre a la Rambla, anomenat Casa Teatre, que després fou teatre de la Santa Creu i avui és Teatre Principal. Era il·luminat amb quinquers i amb algunes aranyes i palmatòries col·locades en l'ampit de les llotges.

Generalment, s'hi donaven funcions de melodrama, alternant, però, la companyia de drama castellà amb la companyia d'òpera italiana.

Els dies de melodrama hi havia sempre intermedis de ball pantomímic i de ball nacional, i acabava la funció amb un sàinet que alguna vegada, per casualitat, era en català.

Els melodrames que commovien la gent d'aquella època portaven, entre altres, aquests títols ben suggestius: *El fratricida o los remordimientos*; *Inés o el delirio paterna*; *El tirano de Epiro, o sea Janina destruida por Ali-Bajá*; i els sàinets eren: *El Payo de centinela*; *El Payo en el vestuario*; *Caldereros y vecindad*, etc. Les òperes eren: *Tebaldo et Isolina*, del mestre Caballero Morlachi; *Bianca e Falliero*, de Rossini; *Il caffè di Barcelona*; *Chi la fa l'aspetta*; *La moglie capricciosa*, de Fabrizi; *Elmira e Azor*; *La caccia d'Enrico IV*, i *Cordoba liberata dei mori*, del mestre Tozzi, alternant amb altres de Cimarosa, Pasiello i Guglielmi.

En el repertori de ballets, la major parts d'ells d'origen o d'influència francesa, trobem els títols següents: *Los reclutas de Coimbra o el Sargento Marco-Bomba*, baile pantomímico; *Diana y Endimion*, compost per Ginetti; *Julio César en Egipto*; *La mujer celosa o la dama soldado*, ball pantomímic en tres actes, de mig caràcter; *El robo de Dorila o el abate enamorado*, ball pantomímic de mig caràcter; *La hija del bosque*, ball pantomímic; *María Estuarda*; *El rosal prodigiosa* (bailecito alegórico en celebración del feliz alumbramiento de la Reina y nacimiento de la Serma. Doña María Isabel Luisa de Borbón), estrenat el 28 d'octubre de l'any 1830; *Clotilde, duquesa de Palermo*,

ball pantomímic; *Pablo y Virginia*, ball pantomímic, probablement de Godel; *No hay burlas con el amor o sea La venganza de Cupido*, baile mitològic; *Aminta y Silvia*, baile anacreòntic; *La burla del Tahonero*, baile nuevo jocoso; *Apolo y Dafne*; *La estatua*; *Los dos náufragos*, compost i dirigit per Mr. Rouquet, amb música dels senyors Passarell i altres.

Els intermedis de ball nacional i estranger eren variats, i en ells es donaven tota mena de danses de les que en aquella època es posaven de moda: la *Gavota*; el *Bolero*; el *Caballito de Cádiz*; el *Zapateado*; la *Furlanga* de la Jota aragonesa; las *Mollares sevillanas, a seis*; la *Contradanza de los enanos*; las *Manchegas*; la *Gallegada*; las *Boleras nuevas de Bartolillo, a cuatro*; las *Boleras del Charandé*, el terceto grotesco, el terceto nuevo *El Bayaceto*; La *Jota aragonesa*; la *Cachucha*; el *Minuet y Landroà*; las *folías españolas*; el *baile tártaro*; la *gavota de Vestris*; las *boleras jaleadas de la Cucharita*; el *Bolero de la Tirana*; las *Boleras del Juguetón*; las *Boleras del Sereni*; la *Mazurka*; las *Boleras de la Caleta*; el *paso húngaro*; el *vals tirolés*; las *Boleras del Capricho*; valsos de Strauss; *La Cracoviana*, tal com l'executava a París la cèlebre Fanny Elssler; el *Jaleo de Jerez*; las *Boleras de las fraguas de Vulcano*; el *Paso noble* de Burgmuller; el galop; la polka; el pas a quatre; l'alemanda; el olé i els *padedú* (pas a dos) de la *Fuente*, la *Inglesa*, la *Pia*, *Aldeano*, de *La esclava de Siria*; de *La joven tirolesa*, de *La Encantadora*, etc.

D'entre els dansarins que dirigien i executaven tots aquests balls, sobresurten els noms de les senyores Castaño, Carbajal, Maria Fabiani, Teresa Ginetti, primera ballarina dels teatres reials de París i Londres, que es distingia sobretot en el *Paso del Schal*; i dels senyors Camprubí, Font i Fabiani, el qual era el primer ballarí i el director dels balls.

L'any 1837 s'obrí el Teatre de la Mercè, en el qual es donaren també, entre les comèdies i drames, intermedis de ball. Així mateix en un altre teatre que s'obrí i que es titulà "Circo Olímpico", actuà alguns mesos una companyia d'acròbates i dansarins que dirigia Mr. Avrillon. Extreiem i anotem d'entre els números de dansa que allà s'executaven: "el *baile de cuerda*; el *paso de fuerza y agilidad*; un adagio seguido de un paso de la *Cenicienta*; muchas suertes de destreza, el espejo mágico y un paso gurrero. Sobre dos cuerdas paralelas se bailará una alameda, un vals muy rápido y un *padedú* anacreòntico".

En l'any 1844, ja inaugurat el Liceu i el "Teatro Nuevo", actuen companyies de ball en tots tres teatres. En el Liceu trobem Mr. i Mme. Albert; Mlle. Duval i Mr. Denisse, que fan furor amb el *Gran paso nuevo de Benowsky*, i la senyora Petit i el senyor Rouquet.

Amb *La Pato de Cabra* s'inauguren les comèdies de màgica amb balls i l'any 1850 s'estrena al Liceu el ball *El delirio de un pintor*.

Per Carnaval era costum de celebrar balls de disfresses de caràcter me-

menestral a la societat popular "La Patacada", instal·lada al carrer de les Tàpies, i de caràcter aristocràtic al saló gòtic de Llotja i als teatres de la Santa Creu. No es podia llavors fer cap ball públic sense la presència del *bastoner*, mestre de ball, el qual mantenia l'ordre, organitzava les figures dels balls de quadros i dirigia el ball, i a les indicacions del qual devien sotmetre's tots els balladors. El pare del nostre malaguanyat escriptor de costums, l'Emili Vilanova, era mestre de ball.

L'afició al ball s'anà estenent, i l'any 1862 ultra ballar-se en moltes cases particulars, foren celebrats cinc balls de disfresses al Teatre Principal; nou, al Circo Barcelonès; deu, al Teatre Olimpo; cinc, al del Pireo; deu al "Casino" del carrer de l'Hospital; set, al Terpsicore; dos, a la Comèdia; un, al Teatro de Oriente; un, a la Societat Francesa de Beneficència; un, a la Societat "La Paloma", i un al Círcol de Dependents del Comerç.

Augmentaren de dia en dia les societats recreatives, i es fundaren, entre altres: "El Taller de l'Embut", "A Can Gibert", "Mabille", "L'Ate-neu", "El Born", "El Gavilán", "Euterpe", "Julián Romea", "Casino Artesà", "Niu Guerrer", "Taller Baldufa", "Latorre", "Circ Ecuestre" i "Pireo". A la majoria d'aquestes societats es fomentava el teatre i es ballaven, entre altres, els balls del dia: la *polka*, la *massurca*, el *schotisch*, el *galop* i el *can-can*, que s'inicià i féu furor per allà l'any 1868, després de la Revolució de setembre.

Per allà els volts dels anys 1856 al 65 s'inauguren els "Jardins de la Nimfa o d'Euterpe", "Campos Eliseos", "Prado Catalán" i del "Tívoli".

L'any 1857 començaren els famosos balls corejats en els "Jardins de la Nimfa". Ací fundà En Clavé la seva primera societat coral, anomenada "Euterpe", i des d'aquest fet els "Jardins" foren coneguts amb aquest nom. En aquests balls corejats, que assoliren una enorme popularitat, sobretot entre l'estament menestral barceloní, dirigia l'orquestra el mestre J. M. Moliné, i foren estrenats, entre altres, el següents balls corejats, originals de J. A. Clavé: *La violeta*, redowa; *Los aldeanos*, rigodon; *La guanàbana*, americana; *La Verbena de San Juan*, vals-jota; *Un suspiro*, schotisch; *Tula*, americana; *Les nines del Ter*, rigodon; *Las galas del Cinca*, vals-jota; *La Guajira*, americana; *Aurea-Rosa*, contradansa; *Els néts dels Almogàvers*, rigodon, i *Proserpina*, galop infernal.

Més tard — l'any 1865 — aquests balls corejats i concerts passaren als "Campos Eliseus", on s'estrenaren: *La casita blanca*, polka, de Ginot; *Mi negrito*, americana, de Llach; *Las veladas de Aragón*, vals, de Clavé, i *El Columpio*, redowa, igualment de Clavé, i s'organitzaren també al "Prado Catalán" i al "Tívoli".

Generalment, els dies de festa popular, el poble ballava a l'aire lliure. Els envelats no aparegueren a Barcelona segurament fins després de la guerra

dels Carlins, això és, més enllà de l'any 1840. Els Caba, pare del pintor, i els Vilanova, foren dels primers enveladors.

Mentre, lluny de Barcelona, en les viles i els pobles de Catalunya s'anaven poc a poc perdent i desfigurant els ballets populars, per la invasió creixent a les festes majors dels balls moderns — que feren famosos els noms de Strauss, de Musard, de Narcís Bosch i més tard d'Escales i de Cotó, — Pep Ventura, des del seu recó assolellat de l'Empordà, donava vida a la *sardana*, que restava destinada a devenir, pel seu caràcter i per l'airoso i elegant austeritat, la nostra dansa típica i representativa.

L'any 1850, el 25 de febrer, vingué, per primera vegada, una cobla empordanesa. Fou la nomenada "Sociedad Filarmónica de Torroella de Montgri", que dirigia En Miquel Gich i Massaró. El programa de la funció al Liceu, en el qual prengué part aquesta cobla, comprenia: el tercer acte de l'òpera *Marino Faliero*, concert per la cobla executant, una *aria* obligada de tenor; una sardana, que ballà el cos de ball del teatre; un cor de l'òpera *Der Freyschutz*; un vals a l'estil del país, tocat per la cobla i ballat pels ballarins i acabant la funció amb el ball fantàstic en un acte: *La Estrella o Terpsicore en la tierra*. Sembla que els músics empordanesos tingueren un gran èxit. Altres cobles vingueren de tant en tant a Barcelona; però pot dir-se que quan veritablement es ballaren sardanes llargues a Barcelona, fou l'any 1860, en les grans festes celebrades amb motiu de la vinguda a nostra ciutat de la reina Isabel II.

Amb el triomf esclatant de la *Sardana*, que és la Dansa que assenyala i inicia el nostre renaixement, podem donar per acabada la gesta i l'evolució de la Dansa en el període romàntic del segle passat i donar fi, així, als nostres breus comentaris.

JOAN LLONGUERES

Homenatge al nostre President

Tal com vàrem avançar el mes passat, els actes d'homenatge amb els quals l'ORFEÓ CATALÀ ha volgut commemorar els vint-i-cinc anys d'actuació presidencial exercida amb tant d'amor com encert pel senyor Joaquim Cabot i Rovira, varen celebrar-se el dia fixat, 21 de desembre, amb la major esplendor.

Heus ací ara la informació detallada de dits actes:

L'ACTE RELIGIOS

A les deu del matí tingué lloc, un Ofici solemne a l'església parroquial de Sant Francesc de Paula. Al presbiteri ocuparen llocs preferents el senyor Cabot i la major part dels que en el transcurs dels anys havien exercit, junt amb ell, càrrecs en la Junta directiva de l'ORFEÓ CATALÀ. Entre altres, hi veiérem els senyors Moragues, Estany, Boada, Matheu, Anzizu, Martí-Marull, Vicents M. de Gibert, Salvat, Serrahima, Blanc, Sabatés, Luandra, Marill, Serra, Renart, Millet, Maristany, Valls, Vidal, Torrents, Bastardes, Oriol, Tomàs Millet, etc.

La senyera gloriosa s'aixecava resplendent al peu de l'altar; i el temple, ricament ornamentat i il·luminat, es veié ple de fidels; entre els quals ocupaven lloc assenyalat, les orfeonistes de l'ORFEÓ CATALÀ. Les seccions d'homes i nois del mateix ORFEÓ, dirigits pel Mtre. Millet interpretaren, d'aquella faisó acuradíssima que els és pròpia, la "Missa del Papa Marcel", de Palestrina, i al final de l'Ofici, la sentida melodia, d'un tan elevat esperit religiós, "Al ceu blau", del Mtre. Millet, ressonant amplemment de dalt a baix del temple, commogué extraordinàriament la multitud.

L'HOMENATGE DINS EL PALAU

En acabar-se l'Ofici, tothom féu cap a la sala d'actes de l'ORFEÓ CATALÀ, on tingué lloc l'oferiment de l'homenatge. Obrí l'acte el vice-president de l'ORFEÓ CATALÀ, senyor Moragues, i el secretari senyor Pasqual Boada, llegí les actes de la Junta, en les quals s'havien pres els acords relatius a l'homenatge que s'estava celebrant.

També llegí dues belles adhesions del Mtre. Nicolau i del canonge Collell.

El Mtre. Millet llegeix les bellíssimes paraules que obren el volum d'escrits dedicats al senyor Cabot, el qual ha estat recentment repartit als socis del nostre ORFEÓ i tot seguint ell mateix descobrí un magnífic retrat del senyor Cabot, original del prestigiós pintor Ramon Cases, que passarà a ésser col·locat a la sala de Juntes de l'ORFEÓ. Aquest retrat és una molt bella i valiosa obra d'art.

El senyor Moragues, amb paraula vibrant i càlida d'emoció, oferí l'homenatge dient que volia fer constar tota la representació que en aquell moment ell portava, no solament de la Junta i dels mestres, sinó també de tots els cantaires i de tots els socis protectors de l'ORFEÓ CATALÀ, per així donar una major grandesa i significació a l'acte. Digué que en realitat, des de l'any 1900, el senyor Cabot sempre havia estat

el primer dintre l'ORFEÓ. Ell ja presidí l'excursió al Migdia de França, celebrada l'any 1901, i si durant els anys que actuà de president el venerat Francesc Matheu, el senyor Cabot es féu com intransparent, no deixà per això de presidir virtualment l'ORFEÓ CATALÀ, ja que ell i el senyor Matheu es trobaven tan identificats, que formaven com una sola ànima. Era com aquell riu que s'amaga a Sevilla, i que després reapareix sense deixar d'ésser ni un sol moment el Guadalquivir. Impossibile de seguir el senyor Moragues en la seva brillant i efusiva peroració.

Acabà oferint a l'homenatjat el pergami, obra del reputat artista senyor Renart, dient que aquella obra d'art tenia tres qualitats; la d'un paper permanent perquè fos de llarga durada; la d'ésser dibuixat per un tan gran artista, membre de la Junta, senyor Renart, i la d'entranyar una alta idealitat nascuda a l'ànima del nostre artista. Els símbols de la "fortitud" i de la "constància", les virtuts característiques del senyor Cabot. No volgué finir el seu parlament sense fer un acte de bella cavallerositat. Ja que en aquesta casa — digué — la dona ha estat sempre respectada i equiparada a l'home, jo vull que l'oferiment que fem al senyor Cabot, el comparteixi també la seva digníssima muller Na Lluïsa Caze, sense l'ajut i aquiescència de la qual, el senyor Cabot no hauria pogut realitzar la seva obra admirable des de la presidència de l'ORFEÓ CATALÀ. Una unànime i entusiasta ovació, fou tributada, després d'aquestes paraules, a la bonadosa i noble esposa del senyor Cabot, que estava present a l'acte.

Fa pocs dies — digué encara el senyor Moragues, — jo deia amb veu ressonant, al Mtre. Pujol, que podia estar orgullós d'ésser segon allà on és primer el Mtre. Millet. Jo també em considero orgullós d'ésser segon allà on és primer el meu entranyable amic En Joaquim Cabot.

Seguidament, el propi senyor Moragues descobrí el magnífic pergami, ofrena de l'ORFEÓ CATALÀ, obra pulcra i meritíssima de Joaquim Renart.

El senyor Blanc, ex membre de la Junta directiva oferí en un ben concebut i ben expressat parlament, el volum que els amics i admiradors del senyor Cabot han volgut adreçar-li. Aquest opuscle d'unes 70 pàgines, profussament il·lustrat, enclou importants escrits dels mestres Millet, Pujol, Nicolau, Vives, Comella, Salvat, Tomàs, Emerenciana Wehrle, F. Lliurat, Vicens M.ª de Gibert, J. Llongueras i F. Riba Martí, dels senyors Mn. J. Collell, Francesc Matheu, Vicens de Moragas, M. Rocamora, M. Estany, R. Crespo, J. Montlleó, J. Torrus, T. Millet, P. A. Millet, H. Bigas, P. Boada, A. de Sabatés, R. Vives, P. Serra, J. Martí i Marull, J. Oriol, J. M.ª Blanc, Ll. Serrahima, J. Roig, M. Piguillem, Ed. Vidal, J. Guiu, P. Luandra, F. X. Pons, A. Bastardas, J. Renart, A. Domènech, B. Bassegoda, A. Damians, E. Jové, J. M.ª Anzizu, F. de P. Uriach, J. Vilardaga, J. Porté, Mn. J. Puntí, F. Manich, J. Marill i el mateix homenatjat, i ofereix encara la col·laboració igualment valuosa dels nostres dibuixants exquisits Apeles Mestres, Joaquim Renart, Joan G. Junceda i A. Cardunets.

El bell record de l'homenatge al senyor Joaquim Cabot va acompanyat, per fi, de dues fidedignes reproduccions del retrat pintat per Ramon Casas i del pergami del senyor Renart.

Heus ací les paraules del senyor Blanc:

"Honorable president i amic:

En el dia d'avui en què tot l'ORFEÓ CATALÀ està mobilitzat per tal de tributar-

vos aquest merescut homenatge d'admiració i simpatia; ens ha semblat a aquells companys que, com jo mateix, en el transcurs dels anys havien format part de la Junta Directiva, que teníem el deure, que compliríem amb moltíssim gust, d'adherir-nos d'una manera especial a aquest homenatge vostre.

Nosaltres recordem amb vertadera satisfacció aquelles sessions de Junes Directives en les quals nosaltres col·laborarem a la vostra obra.

Nosaltres, més que ningú, poguérem comprovar amb quina activitat, amb quin patriotisme, amb quin seny, en una paraula, amb quina serenitat heu dirigit i conduït felicitement sempre a port aquesta nau, tant en temps de bonança com de tempesta.

Jo no oblidaré mai — i ho tindrè com un dels honors més grans de la meua vida — que jo m'esqueia de formar part de la Junta Directiva d'aquesta casa l'any que celebràrem el 25 aniversari de la seva fundació. Es feren festivals de tota mena, però hi hagué un moment excepcional d'emoció sincera i profunda.

Aquella junta la celebràrem al punt de les dotze del dia i hora exactes que es complien els 25 anys de la fundació de l'ORFEO CATALÀ; i celebrant aquella reunió, la sala de juntes es transformà en un temple, i nosaltres un cenacle d'amics, que entorn de la taula amb els ulls humitejats i a peu dret — com altres cavallers del Graal — escoltàvem amb religiós silenci, la lectura d'aquella primera acta, que uns patricis exemplars, uns ciutadans admirables, escriviren feia just 25 anys, bo i pressentint que aquell document històric era quelcom més que un document de tràmit, era la partida de naixement — l'infantament gloriós — d'aquesta gran fillada. (Gran ovació).

I els companys ens vàrem reunir i vàrem acordar que tots i cada un de nosaltres escrivissin damunt d'una quartilla una frase; una paraula; una idea; — sense cap pretensió literària de cap mena — però que aquesta idea, aquesta paraula, aquesta frase, fos escrita en honor vostre i amb el cor a la mà.

Aquella seria la flor que cada un de nosaltres us aportaria en la diada del vostre homenatge.

D'aquelles flors en férem un recull i com un pomell transformat en llibre us en fem ofrena avui. Preneu-ne la bona voluntat; són flors fresques i humils com les violes boscanes. (Molt bé).

Sabem, per altra part, que vós teniu la vostra sensibilitat prou afuada, per copsar i agrair el valor d'un llibre; que un llibre és un amic excel·lent, i com l'amistat mateixa es depura i augmenta en espiritualitat a mida que van passant els anys.

I heus ací que nosaltres tenim la gosadia de desitjar que aquest homenatge nostre, el més humil, sigui, però, el de més durada.

Els càntics que us dedicaran avui els nostres cantaires s'esvairan fatalment com totes les coses de la terra.

Les efusions i abraçades i encaixades que us tributaran avui els vostres consocis, finirán també junt amb el final d'aquesta jornada.

Però nosaltres esperem que quan tot això s'hagi acabat, resti, però, en vostra biblioteca, afilerat al costat dels seus companys, aquest llibre modest que, com una llàntia encesa i humil, us vagi renovant constantment, perennement, l'homenatge que avui, merescudament, l'ORFEO CATALÀ us tributa.

Aquest és el fervent desig dels meus companys i propi en aquest moment solemne que diposito a les vostres mans presidencials aquest volum junt amb el nostre afecte, admiració i estima."

En Josep M. Blanc s'avança i lliura a Joaquim Cabot el llibre pulcrament imprès sobre paper de fil, i en mig d'una ovació formidable.

En Cabot, emocionadíssim, abraça En Blanc, i besa devotament el llibre rebut, en mig d'una emoció indescriptible. Digué que encara que el llibre fos ofrenat amb gran humilitat, fóra, ben segur, el record més perdurable d'aquella diada, ja que els cants finiran amb la diada, les felicitacions passaran, però aquell llibre restarà per allionament de les generacions futures. Nodrits aplaudiments coronaren les sentides frases del senyor Cabot, i el volum, esplèndidament editat, fou admirat pels que més aprop pogueren contemplar-lo.

Parlaren encara el senyor Oriol, evocant amb traça l'estrena, al Teatre de Novetats, del "Captant", del Mtre. Nicolau, i recordant la bella idea del senyor Cabot, de començar justament aquell dia, aprofitant l'èxit d'aquesta magna composició, la capta per al Palau de la Música Catalana, casal de l'ORFEÓ CATALÀ.

El senyor Renart evoca, amb bell estil, tres moments viscuts de l'actuació presidencial del senyor Cabot, i el Mtre. Llongueres llegí la bella poesia que el senyor Cabot dedicà a l'ORFEÓ CATALÀ, quan aquest retornà triomfant del Migdia de França. Aquesta poesia és escoltada amb fervorós silenci, i-obté una ovació esclatant i esplendorosa.

S'aixeca finalment el senyor Cabot, per a donar les gràcies. La paraula és plata — diu — i el silenci és or, però el callar ara fóra un desaire per a tots els qui amb tant d'amor heu cooperat a aquest acte.

Tot el que jo he fet per l'ORFEÓ CATALÀ, no mereix tanta recompensa, amb una petita acta de reconeixement n'hi hauria prou. Ho he fet per l'ORFEÓ i també per l'art i per Catalunya. Jo res no hauria pogut fer en la meva modesta actuació, si no hagués tingut sempre la cooperació de tots vosaltres.

Pensant sempre en l'ORFEÓ CATALÀ i en els actes d'avui, per a celebrar aquests vint-i-cinc anys, i perquè es recordi als annals de l'ORFEÓ, he volgut fer quelcom que correspongués a les vostres generositats, i he cercat vint-i-cinc companys, un per cada any de la meva presidència, que es fessin socis vitalicis de l'ORFEÓ CATALÀ. En faig tramesa avui, d'aquestes ofertes, al meu amic Moragues, a qui estimo de tot cor, perquè ell en farà present a la Junta de l'ORFEÓ CATALÀ. Dos noms, entre els altres, mereixen especial respecte: el del senyor Joan Maluquer i Viladot, com a President de la Diputació Provincial, i amb els cabals particulars de la seva representació, i el del senyor comte de Güell i excel·lentíssim marquès de Comillas, com a alcalde de Barcelona, fill d'aquell gran patrici que tan enamorat estava de l'ORFEÓ CATALÀ, el plorat don Eusebi Güell i Bacigalupi. Al capdavant de la llista, hi ha el nom del meu nét, que representa la tercera generació dels amics i devots de l'ORFEÓ, que jo vull que perduri dins la meva família.

El senyor Cabot, visiblement emocionat, acaba el seu magne parlament i tothom, a peu dret, li dedica una imposant i molt efusiva ovació.

S'acaba l'acte i tothom va a estrènyer la mà del senyor Cabot, que no sap com regraciar tantes mostres de simpatia i d'estimació com li són prodigades.

L'APAT AL COLON

A dos quarts de dues tingué lloc l'àpat a l'Hotel Colon. Hi assistiren més de vuitanta comensals, entre ells molt distingides personalitats.

Ocuparen la taula presidencial el senyor Cabot i esposa, les seves distingides filles, el Mtre. Millet, el senyor Francesc Matheu, el senyor Fidel de Moragues i filla, Toda, Bastardas, Tomàs Millet, Porté i Pasqual Boada.

L'àpat fou exquisidament servit, en mig d'una gran animació i de converses amistoses.

El senyor Pasqual Boada llegí nombroses adhesions a l'acte, d'entre les quals recordem les següents:

Lliga Regionalista, Tertúlia Catalanista, Germanor dels Orfeons de Catalunya, associació Wagneriana, Miquel Valls, Mtre. Lamoté de Grignon, I. Cardús, S. Trullol, i Plana. Agrupació Excursionista de Catalunya, Baltasar Samper, Antoni Gallardo Garriga i Roser Matheu de Gallardo, monsenyor Lisbona, Amics de l'Art Litúrgic, Tomàs Jansà, Manuel Folguera i Duran, Masferrer de Nice, Josep M. Vila i Vall, Dr. Pere Ribes, Herminia Pagès Rueda, Joaquim Lafont, Rafael Patxot i Joubert, J. Sancho Marraco, J. Muset i Ferrer, Prev., "Gaceta de Vich", Josep M. Comella, Andreu Serra, Frederic Marés, Junta Directiva de l'Orfeó Gracienc, Colònia Catalana de Sevilla, Ateneu de Girona, Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, Germandat de l'ORFEÓ CATALÀ, Musical Schola, Mn. F. Baldelló, prevere, Joan Balcells, Associació de Música "da Camera", Col·legi de mestres de Capella i Organistes del Bisbat de Barcelona, Josep M. Folch i Torres, els amics de la Colla del Colón, R. Puget, J. Santamaria, J. Guitart, Ll. Forando, J. Ruiz i Porta, A. Bulart i Rialp, J. Carreres Martí, Joaquim Carreres, Joan Sayós i Andreu Fornells de Sayós, Capella de Música de Sant Pere de les Puel·les i el seu Mtre. Domènec Mas i Serracant, Lluís Masriera, Joaquim Manich, Fèlix Escales, T. Roig i Llop, Lluís Via, en nom de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, i Banc Comercial de Barcelona amb acompanyament de dues centes targes d'adhesió.

LES LLETRES D'EN VIVES I D'EN CAMBO

Entre altres foren llegides dues molt expressives lletres d'adhesió, que volem donar íntegres.

Una del Mtre. Amadeu Vives, que diu així:

"Estimat amic Cabot: no puc acompanyar-vos, perdoneu-me. Ja el divendres a la nit, no vaig poder sortir de casa, per a sentir i fruit la vostra conferència. M'han dit que va ésser magistral. El metge, en nom d'una "itis", no vol deixar-me sortir i tota la meua dialèctica ha estat inútil. Aquesta "itis", dos "is", una "t" i una "s", en mans del metge, es convertien en una mena de Sant Crist gros, i he hagut de callar i conformar-me. El cor, però, em fuig i em porta al vostre costat. Si escolteu bé, ja el sentireu bategar. Poc sabia jo, en escriure "L'Emigrant", que l'emoció que me'l dictava no era un "enyorament", sinó un "presentiment". He estat prop de trenta anys sentint-lo cantar al lluny, al lluny! I avui que al vostre costat s'hi han d'asseure tants records, tantes il·lusions, tantes amistats veritables, tants afectes, tant d'amor i de simpatia, jo no puc acompanyar-vos! Però Déu no ho ha volgut! En Millet diu que vós heu estat per a l'ORFEÓ un present de la Providència; té raó En Millet.

Penseu, però, que, en morir, aquesta serà també per vós la vostra glòria millor i més pura.

Rebeu el testimoni de la meua admiració per la vostra gran obra de conduir sempre a bon port la nau gloriosa de l'ORFEÓ, i amb la més cordial enhorabona us envia una forta abraçada el vostre antic amic i servent, que desitja per vós i per tots els qui us acompanyen, un bon Nadal i un bon sempre.

AMADEU VIVES"

Heus ací l'altra lletra, d'En Francesc Cambó, que s'escoltà amb igual embadaliment:

Benvolgut amic: Per damunt de tants mèrits i de tantes excel·lències de l'ORFEÓ CATALÀ, la que jo estimo més transcendental i educadora és la d'oferir, en mig de la terrible sensació d'interinitat i el constant capgirament que representen les agrupacions catalanes de tota mena, un consolador exemple de fortitud i de permanència.

Sembla, talment, com si en una ciutat de fira, feta de pavellons d'exposició, s'hi aixequés un temple de granit, massís i durador com els temples egipcis.

I la persistència de les seves institucions i de llurs homes, és l'argument més decisiu a favor de la capacitat d'un poble per a regir els seus propis destins.

Un director que ho és de fa més d'un terç de segle, i un president que, per reiterada elecció dels seus consocis, pot celebrar la seves bodes d'argent amb la Institució que presideix, donen a l'ORFEÓ un aire de majestat i una transcendència de símbol.

Tu, amic Cabot, has sabut ésser digne, durant un quart de segle, de la confiança dels socis de l'ORFEÓ, però és encara més extraordinari el fet que, durant vint-i-cinc anys seguits, els socis de l'ORFEÓ t'hagin fet justícia.

A tu una abraçada ben cordial i a ells una felicitació ben efusiva de ton amic de tants anys, que deplora vivament no poder trobar-se avui al teu costat.

FRANCESC CAMBO"

Ja no cal dir que ambdues lletres foren rebudes amb un esclat d'aplaudiments entusiastes i amb animats comentaris d'adhesió i assentiment.

PARLAMENT DEL SENYOR BASTARDAS

Tot seguit va aixecar-se el senyor Albert Bartardas i en ofrenar l'àpat al senyor Cabot, designat pels companys de la Junta Directiva, s'expressà en els termes següents:

"Senyores i senyors. Companys i amics:

Els companys de la Junta Directiva que han organitzat l'homenatge a l'estimadíssim President de l'ORFEÓ CATALÀ, don Joaquim Cabot, han volgut que fos jo que, en nom de tots, li oferís aquest dinar de germanor, en testimoni d'afecte, d'admiració i de gratitud per la seva brillant actuació durant els 25 anys de presidència, en realitat alguns més, segons ens explicava aquest matí el nostre benvolgut vice-president, don Vicens de Moragas.

El més indicat per parlar en aquest acte era algú dels seus antics companys, aquí presents, i no jo que he vingut més tard a les seves files; però, si ells han fet tant per l'ORFEÓ i jo he fet tan poc, el menys que ara puc fer és obeir les seves in-

dicacions. Perdoneu-me, doncs: obediència és cortesia. Siguin les meves modestes paraules com un suau sedant, després de les eloqüentíssimes i commovedores d'aquest migdia, que tan fortament han fet bategar el nostre cor. I sigui el més bell d'aquest acte la presència de les dames i senyoretes que ens acompanyen i el fan més íntim i cordial.

Celebrem unes bodes d'argent, els 25 anys de l'legítim matrimoni del nostre President amb l'ORFEO CATALÀ; i és de remarcar, en primer terme, el que és essencial en tot matrimoni, la *fidelitat*; l'absoluta fidelitat del President a l'ORFEO; l'absoluta fidelitat de l'ORFEO al seu President.

L'il·lustre patrici que ens presideix, don Joaquim Cabot, és un gran senyor, però al mateix temps, un gran batallador. És home de múltiples i fecundes activitats: artístiques, industrials, polítiques, literàries, financeres; però totes les seves activitats, totes les seves relacions, totes les simpaties que s'ha guanyat i tots els prestigijs que ha conquerit, els ha posat fidelment i abnegada al servei i utilitat de l'ORFEO CATALÀ. Ha estat durant aquests anys, Diputat Provincial, President de la Cambra de Comerç, President del Banc Comercial de Barcelona; ha intervingut activament en gran nombre d'associacions i d'empreses; però, per sobre de tot, ha estat i és el President de l'ORFEO CATALÀ, suprema encarnació dels ideals d'Art i de Pàtria, que són també els ideals de la seva vida.

Una prova patent del que dic, és el gentil present que el senyor Cabot, *idealista pràctic* (exacta definició del Mestre Millet), ens ha fet aquest migdia; l'aportació, per celebrar millor la diada, de 25 socis protectors vitalicis. "*Poeta i financier so*", pot dir, recordant la cèlebre quarteta de Mossen Cinto. I en tot *fa feina ben neta*, podem afegir nosaltres.

Digne successor de l'inoblidable Joan Millet, els 25 anys de presidència del senyor Cabot, són els anys del gran avenç de l'ORFEO CATALÀ. A ell es deu principalment el salt definitiu de l'ORFEO, que d'humil rellogat en els temps heroics, de modest llogater després, ha passat a propietari d'un gran casal, de l'esplèndid Palau de la Música Catalana; dotant així de casa pròpia els nostres abnegats orfeonistes i d'una magnífica sala de concerts, que bona falta feia, la ciutat de Barcelona.

Durant aquests 25 anys d'èxit, el Mestre Cabot ha acompanyat al Mestre Millet i a l'ORFEO en el seu peregrinatge per tot Catalunya, i en les memorables excursions a Madrid, València, Sevilla, París, Londres, Roma; i a tot arreu ha fet sentir la seva eloqüent i prestigiosa paraula, saturada de fe i d'amor, de bondat i d'optimisme.

Ha estat fidel a l'ORFEO en les hores de satisfacció i de glòria; i tots ho recordem; però també ho ha estat en els moments de pena i de tristesa. En aquells dies vergonyosos en què el sabre dominà a la batuta, i els nostres cantaires es tornaren muts; i es tancaren les portes del Palau, privant-nos fins d'entrar a casa nostra; i la nostra senyera tingué d'ésser tancada a la calaixera, com es tanca i s'amaga un tresor que es tem fundament que es pugui pendre. En aquells dies, ahir com si diguéssim, en què es barraren a l'ORFEO CATALÀ les portes de l'Exposició Internacional de Barcelona, donant-se la flagrant contradicció de què en una exhibició davant al món, de la nostra vitalitat, no hi poguéssim figurar la nostra música ni els nostres cant, amagant així als forasters i als estrangers que ens visitaven el més característic de la nostra espiritualitat: els cants, la música i la poesia de la nostra terra.

La tasca del nostre President davant de tanta ignomínia és menys coneguda;

fou una tasca difícilíssima, silenciosa, perseverant, eficaç. Ell salvà la vida de l'ORFEÓ; i el que val encara més que la vida, la dignitat.

He anomenat alguna vegada al nostre volgut President, Mestre Cabot. Es un *lapsus* que pot justificar-se perfectament. No són solament els directors d'orquestrs i d'orfeons els que porten batuta. També una batuta ideal escau a la mà d'un President; una batuta que marqui bé el compàs, que cridi a l'ordre el que desafini i faci que tothom ocupi el seu lloc; i sobre tot que lligui i uneixi tots els elements. La unió i harmonia dins una societat és tant necessària com en una massa coral. Aquesta unió l'ha aconseguida el nostre estimat President, i el bell exemple de l'ORFEÓ CATALÀ ha repercutit per tot Catalunya.

Tot quant podria afegir en el seu elogi ho sabeu vosaltres millor que no pas jo. Permeteu, doncs, que acabi aquest oferiment, amb les senzilles i familiars paraules: "*Per molts anys*".

Per molts anys, volgut senyor Cabot, pugueu guiar i presidir la societat "ORFEÓ CATALÀ"; per molts anys pugueu acompanyar el gran Millet i el seu Estat Major, i els choristes tots de l'ORFEÓ CATALÀ en les seves gloriuses excursions; per molts anys pugueu acompanyar la nostra immaculada Senyera i passejar-la triomfant per tot Catalunya, per Espanya, arreu del món, en senyal de germanat i en senyal de llibertat."

Acollits sovint amb murmells d'aprovació els justos i eloqüents mots del senyor Bastardas, en terminar el discurs esclatà a la sala una interminable ovació.

L'ALCALDE DE BARCELONA Y EL SENYOR CABOT

En començar el seu parlament el senyor Blanc, arribà al Colón, per associar-se a l'acte, el senyor comte de Güell, alcalde de Barcelona. La seva presència fou acoïllida amb una vibrant i llarga ovació. S'assegué a la presidència, al costat del senyor Cabot i escoltà el parlament del senyor Blanc, ple de belles recordances i d'afecte i admiració per l'obra del senyor Cabot.

S'aixecà el senyor alcalde de Barcelona i digué que, en nom de la ciutat, assistia a l'acte aquell per a retre el tribut d'admiració i afecte que mereixen el senyor Cabot, el mestre Millet i l'ORFEÓ CATALÀ, aquesta institució que és el més alt honor del nostre poble.

Les paraules del senyor alcalde foren acollides amb franques demostracions d'entusiasme i d'agraïment.

Finalment, i visiblement emocionat, s'aixecà el senyor Joaquim Cabot i vingué a dir així:

M'és molt difícil de dir-vos alguna cosa. El gran honor que m'ha fet l'alcalde en nom de Barcelona m'acaba d'aclaparar. Aquest matí he fet esment del senyor comte de Güell i del seu digníssim pare, que ens acompanyà en la benedicció de la senyera a Montserrat.

Aquesta senyera és un símbol i ella, tingueu-hi fe, arribarà triomfalment al cim de les llibertats i dels ideals de Catalunya. Hi arribarà sense estridències i sense separacions de cap mena i de ningú, perquè, com ha dit molt bé el mestre Millet, l'obra

de l'ORFEO CATALÀ és obra d'amor i quan les ànimes pugen al cel no barren la porta a ningú. Nosaltres volem també deixar-la ben oberta.

Jo no tinc res més que un cor que us lliuro a tots vosaltres.

És una metrallada tot això que avui esteu fent amb mi i en resto tot confós. El meu cor, no en dubteu, continuarà sempre fort, ferm i devot de l'obra de l'ORFEO, que és l'obra de Catalunya, del seu art, de la seva poesia, de la seva música. Ell, doncs, posseeix l'ànima viva de la terra i aquesta ànima no ens la podran arrabassar mai.

I acabo dient-vos a tots: "Sense novetat en el front".

Una llarga i xardorosa ovació que tots els assistents a l'acte tributaren a peu dret al senyor Cabot, clogué aquest acte que deixà una forta i perdurable impressió.

AL PALAU A LA NIT. LA SEGONA CONFERENCIA DEL SENYOR JOAQUIM CABOT

Amb assistència d'un públic nombrós i fervent entre el qual hi havia tota la massa choral de l'ORFEO, tingué lloc a la gran sala d'audicions del Palau, la nit de diumenge, la segona i darrera conferència ressenyant els actes més sobresortints de l'ORFEO CATALÀ durant la presidència del senyor Cabot.

L'interès d'aquesta conferència, així com el que despertà la primera, celebrada dos dies abans, mantingué vivament l'atenció de l'auditori que sovint va interrompre la lectura del senyor Cabot amb forts aplaudiments.

A fi que els nostres subscriptors puguin fruir les dues conferències íntegrament, les publicarem en forma de fulletó, com ho iniciem en el número present, i així podran a voluntat relligar els plec a part o incloure'ls en el mateix volum de la REVISTA.

CONCERT DE CANÇONS NADALENQUES

(26 DESEMBRE 1930)

El dia de Sant Esteve la nostra entitat donà el seu habitual, tradicional concert de *Cançons Nadalenques*. I ens és agradós de fer constar que el públic, àvid d'art nostre, emplenà com sempre la Sala del Palau, la diada esmentada. El públic, el poble, (emprant el mot en el seu més ample i noble sentit), s'ha fet ja *seu*, podriem dir, el concert que ens ocupa. I heus ací com l'art, la música popular és oferta, així, al poble del qual ha eixit. I la gesta, el fet és bonic.

Enguany, els nostres cantaires, sota la direcció del mestre Lluís Millet, interpretaren les següents obres: *El cant de la Senyera*, Millet; *Aleluia, Sense estatge a Betlem, Cap a Betlem van dos minyons* (populars sense acompanyament); *Nadal* (chor de nois i piano), Tomàs; *Tunc que tan tunc*, Pèrez Moya; *Fum, fum, fum*, Pujol; *El cant dels ocells*, Millet; *Cançó de Maria bressolant* (cant i piano) Reger; *Cançó de l'ocell* (cant i piano), Tomàs; *Maria i Josep* (popular) Pujol; *El Noi de la Mare*, Nicolau; *Nadal* (chor de nois i orgue), *Pastorella*, Lluís M. Millet; *Adorem tots al Nadó* (chor i orgue) Vinyeta; *El bon Jesuït* (gran chor i chor de solistes), Marimon; *Cançó de Nadal* (chor de noies i piano); *Cantada de Nadal* (chor, orgue i piano), Pujol; *Aleluia* de l'oratori *El Messies*, Haendel.

De les obres esmentades, s'estrenaren les següents: *Maria i Josep* (popular), i *Cançó de Nadal*, de Francesc Pujol; *Pastorella*, de Lluís M. Millet; *Adorem tots el Nadó*, de Mossèn Vinyeta, i *El bon Jesuït*, de Marimon.

L'harmonització de la cançó popular: *Maria i Josep*, que ha escrit darrerament el mestre Pujol, és traçada i escaient. I la *Cançó de Nadal*, del propi mestre, també de caient popular, és agradósissima. Ambdues obres foren ben acollides.

La *Pastorella*, de Lluís M. Millet, el talentós fill del director de la nostra entitat, és una obra notable. L'escriptura és traçada (recordem un bell contrapunt a dues veus, que sona bé) i el caràcter general de l'obra és elevadíssim. És música d'un bell i noble esperit. El jove Lluís Millet escriurà, certament, obres importants.

L'obra de Mossèn Vinyeta, nebot del sempre admirat i sempre aplaudit Mossèn Romeu, és una producció clara, franca, que hom escoltà amb gust. Fou també xardorosament aplaudida.

I la producció de Marimon acusa la presència d'una mà destra en l'art d'escriure música. I fou ben cantada, malgrat les dificultats que la seva execució ofereix.

El públic no es cansà d'aplaudir durant l'execució del programa que queda ja esmentat. I la tarda lliscà agradable. I les nostres cançons triomfaren, doncs, una vegada més.

Ultra els cantaires de l'ORFEO CATALÀ, sota la direcció del mestre Millet, col·laboren al Concert de Cançons Nadalenques de la diada de Sant Esteve, la senyora Fornells i els mestres Joan Salvat i Pérez Moya. I compartiren, doncs, els aplaudiments amb el mestre Millet i amb els nostres cantaires. — X.

CONCERT DE CAP D'ANY

El dia de Cap d'any l'ORFEO i la Cobla Barcelona ofrenaren també un concert al qual acudí un públic nombrós, que emplenà el Palau. L'ORFEO, dirigit pel mestre Millet, repetí les següents composicions cantades amb èxit el dia de Sant Esteve: *El Cant de la Senyera*, Millet; *El bon Jesuït*, Marimon; *Nadal*, Tomàs; *Cançó de Nadal*, Pujol; *Tunc que tan tunc*, Pérez Moya; *Pastorella*, Lluís M. Millet; *Maria i Josep*, Pujol; *Cançó de Maria bressolant*, Reger; *Cançó de l'ocell*, Tomàs; *El Cant dels ocells*, Millet; *El Noi de la Mare*, Nicolau. (Acompanyaments de piano pel mestre Joan Salvat). Oïrem, oi més, una glossa de la cançó popular *El Maridet*, per a cobla, del mestre Pujol, i la maliciosa *Serenata lamentable d'un galan desdenyat*, epigrama per a cobla, també del mestre Pujol. En fi, l'ORFEO CATALÀ i la Cobla Barcelona executaren, junts, tres cançons populars amb acompanyament de cobla: *Els contrabandistes*, *Muntanyes del Canigó*, *Les Nines de Cerdanya*, de Francesc Pujol; *Marinada*, sardana, de Pérez Moya; i *Sant Jordi triomfant*, de Francesc Pujol.

El públic que emplenà de bell nou (com ja queda dit) el Palau de la Música, fou ben sensible, també una vegada més, a l'art dels nostres músics i premià llurs obres amb llargs i ben significatius picaments de mans. — X.

SESSIÓ JOSEP CANTELOUBE

Parlant de Josep Canteloube, el mestre Millet ha escrit els següents mots:

"Canteloube és un compositor que fa música que arrenca del fons de la natura, que fa art que porta fortitud de raça. Canteloube posa la seva inspiració en la virtut del cant popular del migdia de França dels països del Llenguadoc, en els quals troba la vida i lluminositat del nostre cel i mar mediterrani. Ell creu que en aquesta claredat i franquesa, que en aquesta vida, forta i verge encara, de les terres occitanes (terres germanes de Catalunya per la història i per la raça, pel *mare nostrum* i pel sol que ens vivifica), que d'aquesta força nostra n'ha de sorgir el ver art que ofegui tanta quimera com hi ha pel món. Quanta simpatia i amor ha de despertar en nosaltres aquest compositor que així proclama un ideal que és també el que informa la nostra música; i com el devem posar per exemple als nostres joves músics que es deixen enlluernar per les fosforescències forasteres!"

Canteloube és, doncs, en efecte, un dels nostres. Comparteix, viu el nostre *credo*, el nostre ideal. I sense desconèixer (i fins practicant) la modernitat, s'allunya, d'instint, de certes *provatures*... L'estridentia (l'estridentia eixorca, pertorbadora) li desplaça. I pensa, somnia en un art clar, franc, lluminós, talment com la Terra nostra. Ja s'endevina que l'ambient de París no ha fet oblidar, doncs, a Canteloube, la seva Auvèrnia, la terra on ha nascut. I cerca, doncs, les cançons d'aquell país. Escolta la veu del poble i copia, serva les seves cançons. Canteloube és, doncs, un folklorista i les cançons que harmonitza, les cançons d'Auvèrnia de les quals es serveix, les ha ell

mateix cercades, recollides. Afegirem ara que Canteloube és un molt destre harmonitzador de cançons. La seva harmonització, per exemple, del *Diàleg de pastors* (Baliere) és perfecta. La considerem una obra mestra. Ja no és possible tractar ni amb més delicadesa ni amb més intel·ligència (ni amb més amor!) una cançó.

De les *Cançons d'Auvèrnia* ens agradaren també molt, entre altres, *La filadora* (plena de caràcter) i la *Cançó de bressol*. Totes han estat acuradament, amorosament harmonitzades. Canteloube és un mestre, realment, en l'art subtil, delicadíssim, de trobar l'ambient just, natural, d'una cançó.

Les cançons originals del mestre Canteloube (sobre poesies en llenguadoc d'A. Perbosc) són també importants. Acusen la mà destra d'un bon músic.

Canteloube executà també al piano dues obres interessants: Preludi del primer acte del seu drama líric *El mas*, i *A la memòria d'un amic: Homenatge a Déodat de Severac*.

La primera de les dites pàgines és, sobretot, delicada; la segona és melangiosa. La darrera de les dues obres esmentades forma part, creiem, d'una *Suite* orquestral que serà estrenada, el vinent març, als Concerts Colonne de París.

Cal afegir ara que el mestre Canteloube pulsa el teclat amb traça ben palesa.

En cantar, la Srta. Odette Ricquier, els *Cants d'Auvèrnia* i les cançons originals del mestre Canteloube, provà que és una excel·lent cantatriu i digué amb justesa les obres que cantà, que interpretà.

La tercera part del programa fou confiada a l'ORFEÓ CATALÀ. Els nostres cantaires, sota la direcció del mestre Millet, interpretaren el següent programa (obres, doncs, del mestre Canteloube): *Cinc cançons populars d'Alta Auvèrnia* (Ara ve Sant Joan, La Pastora abandonada, La gent de fora, Passant pel bosc, Garlanda de Burreies), *Cà la vella Bepa* (popular d'Auvèrnia i Quercy) i *Als Catalans*. Himne (poesia d'A. Perbosc).

Ja parlàrem de les *Cinc Cançons populars d'Alta Auvèrnia*, en cantarles per primera vegada l'ORFEÓ CATALÀ. Ja diguérem tot el bé que en pensàvem.

Cà la vella Bepa, cançó que l'ORFEÓ CATALÀ estrenà, és, per damunt de tot, eixorida. És una cançó plena de vida. I ja no cal dir que fou ben acollida.

L'Himne, *Als Catalans*, té caràcter. La seva música és clara, lluminosa. Canteloube es serveix, en l'obra que ens ocupa, del ritme de la sardana. Es tracta, però, d'un episodi curt.

Canteloube i els seus col·laboradors (senyoreta Ricquier, ORFEÓ CATALÀ, senyores Salvat, Fornells i senyor Torra), tothom fou insistentment, xardorosament aplaudit.

I heu's ací, doncs, una sessió plaent, agradosíssima. — X.

ENTREGA DE LA LLAÇADA OFERTA PER L'AJUNTAMENT DE SEVILLA

El dia 16 del present mes de gener arribà a Barcelona el delegat de l'Ajuntament de Sevilla i president de la Colònia Catalana d'aquella ciutat senyor Ramir Pascual Cros portador de la riquíssima llaçada que aquell Ajuntament ofereix a l'ORFEÓ CATALÀ com a testimoni d'afecte i record de la seva visita a la ciutat andalusa.

L'acte de lliurament i imposició de l'esplèndida ofrena tingué lloc el diumenge següent dia 18, durant un dels intermedis del Concert que se celebrà en el Palau. La Junta directiva i la secció coral es reuniren a la sala d'assaigs.

En aparèixer el Sr. Pasqual, bon amic de l'ORFEO i portador de la llaçada, esclatà una forta ovació, i llegí l'eloqüent missatge del senyor Comte de Halcon, alcalde de Sevilla, a l'ORFEO CATALÀ, concebut en aquests termes:

"La gentileza que Barcelona tuvo para Sevilla enviándole la notabilísima agrupación coral, cuya fama se ha extendido hasta los rincones más lejanos del mundo del arte con su prestigio inmenso, y en la que se hallan vinculadas todas las manifestaciones artísticas de Cataluña, enardeció al pueblo sevillano, cortés siempre, y acogedor, que recibió con fervidos entusiasmos al ORFEO CATALÀ, rindiéndole tributo de admiración y gratitud, como obligado homenaje al gesto generoso del Ayuntamiento y la Diputación barcelonesa.

Rara vez se observó en Sevilla una expectación como la despertada en aquellos días con la visita de l'ORFEO CATALÀ; y es que desde su primera actuación, el alma artística de esta Ciudad se dió cuenta de que hospedaba en su seno con aquella gloriosa organización, una masa coral incomparable, el conjunto musical mejor formado de España y quizá del mundo; algo único en su clase, orgullo de Barcelona y honor de España.

Sus maravillosos conciertos fueron una jornada artística inolvidable para Sevilla; jornada de arte puro y de grandiosidades insospechadas, en la cual estallaban y se sucedían entusiásticas ovaciones, arrancadas por la batuta mágica del ilustre Luis Millet y la perfecta compenetración de una inmensa masa de voces, latiendo al unísono y sometidas a la voluntad dulce y avasalladora del gran director.

Pero fueron también cantos de paz y de acercamiento: porque esta bendita tierra que tiene siempre el corazón abierto a los hermanos de todas las regiones, sorprendió en la elevación artística de aquella hermosa jornada una profunda significación de fraternidad y comprensión entre dos regiones españolas en los momentos en que, celebrando sus respectivas Exposiciones, daban a España y al mundo entero una gran lección de vitalidad.

Por eso en la noche del siete de mayo último realizó Sevilla para con Barcelona, la más efusiva manifestación de su cariño; treinta mil corazones sevillanos ofrendaban a los orfeonistas en la plaza de San Francisco la expresión más espontánea del más acendrado sentimiento fraternal. Aquellos vítores y aclamaciones incesantes, aquellas ovaciones clamorosas y reiteradas contagiaron con su emoción a los coros, que al agitar sus pañuelos, como los agitaba el pueblo de Sevilla, sellaron un pacto de perdurable hermandad entre los hijos de la Ciudad Condal y los de la Reina de Andalucía.

Recuerdo inolvidable de tan gloriosos días, testimonio imperecedero de los sentimientos aquí manifestados, es la corbata que Sevilla envía al ORFEO CATALÀ para su Señera.

Recibida, señor Presidente, con todo el afecto, con todo el cariño con que os la ofrece desde Sevilla el doce de enero de mil novecientos treinta y uno, El alcalde, El Conde de Halcón."

La lectura del missatge fou ovacionada i s'aclamà Sevilla i el seu alcalde. Seguidament, el Sr. Pasqual Cros lliurà la llaçada al president, qui en escaients paraules recordà l'agradabilíssima impressió que l'ORFEO conserva encara del seu viatge a la bella ciutat del Guadalquivir, de la generositat i cordialitat dels seus habitants, en especial de les seves il·lustres autoritats que amb l'ofrena d'avui, que no

calia per a mantenir viva tan agradable recordança, segellen novament una cordial amistat nascuda al contacte amorós dels dos pobles. Saluda i agraeix a la noble ciutat de Sevilla aquest esplèndid present i encarrega al Sr. Pasqual Cros que abraçi en nom de l'ORFEÓ el senyor comte de Halcon, com a testimoni del seu agraïment per aquesta nova mostra de cordialitat i afecte.

Forts aplaudiments coronaren les paraules del senyor President. Acte seguit, el Sr. Pasqual Cros, en nom de l'alcalde de Sevilla col·locà l'esplèndida llaçada a la Senyera, que presidia l'acte, enmig d'una fervorosa ovació.

Aquesta llaçada està bordada en or sobre glacé carmí, el color de la ciutat, per la casa Caro de Sevilla, segons dibuix de Santiago Martínez, d'estil renaixement recordant l'escola milanesa i constitueix una veritable obra d'art i de bon gust.

La rica llaçada que fou exposada en el magatzem de música "Unió Musical Espanyola" ha merescut els elogis de tots quants l'han contemplada.

SESSIÓ ÍNTIMA DEDICADA AL MTRE. CANTELOUBE

Aprofitant l'avinentesa de trobar-se entre nosaltres aquest tan notable compositor, germà nostre de raça i d'ideal artístic, l'ORFEÓ CATALÀ li dedicà una sessió integrada quasi per complet d'obres catalanes populars i originals, la gran majoria de les quals eren desconegudes del nostre il·lustre hoste. Haus aquí el programa, ben extens, selecte i variat que l'ORFEÓ interpretà: *El Cant de la Senyera*, Millet; *L'hereu Riera*, Cumelles; *Cançó del lladre*, *El fill de Don Gallardó* i *Cançó de bressol*, Sancho Marraco; *La nina i el moliner*, Pérez-Moya; *L'enyor*, Cumelles; *El cant dels ocells*, Millet; *La sardana de les monges*, Morera; *El Noi de la Mare*, Nicolau; *Processó a la muntanya*, Vives; *Credo* de la "Missa del Papa Marcel", Palestrina. Els diversos *solí* foren cantats amb exquisidesa i bon estil per la Sra. Fornells de Sayós i Srta. Salvadó.

El mestre Canteloube, el qual el dia abans havia ja elogiat extraordinàriament les interpretacions de la nostra secció coral, amb motiu de l'audició de les seves cançons, restà sorprès de la nostra música popular i original, i de la faisó mestrivola amb què tracten les veus els nostres compositors. Elogià d'una manera especial les obres del mestre Nicolau, que qualificà de models de factura i d'inspiració, així com l'originalitat de la característica *Processó* d'En Vives, i de nou l'execució de mestres i cantaires en termes en extrem encomiàstics, sobretot en acabar-se l'execució vibrant del *Credo* de Palestrina.

Aquesta sessió es celebrà en la nostra Sala de concerts. A ella assistiren, a més del mestre Canteloube i la seva esposa la cantatriu Odette Riquier, Cònsol de França a la nostra ciutat i muller, Mr. Carol Bérard, secretari de la "Unió dels Compositors francesos" i un nodrit nombre de socis.

A la sortida de la sessió, se li oferí al mestre auvernès l'àlbum de l'entitat, al qual, gustosament, posà la seva signatura, precedida d'una cordial dedicatòria i d'un fragment del seu himne *Als Catalans*, dedicat al nostre ORFEÓ.

A la sortida del local els simpàtics hostes foren ovacionats pels nostres orfeonistes.

Als mestres, deixebles i ex-deixebles de l'Escola Municipal de Música de Barcelona

El Mestre Nicolau ha deixat de regir l'Escola Municipal de Música de Barcelona. Ell, que li ha donat forma, una bella unitat pedagògica, una disciplina exemplar, una serietat modèlica; ell, que l'ha formada a sa imatge de gran artista i d'home de gran caràcter i seny ordenador, ell l'ha tinguda de deixar per la força de la llei de jubilació. Però així com el seu exemple ha d'ésser el sosteniment del crèdit que aquest centre docent té guanyat i les seves orientacions les propulsores d'un progrés cap a la perfecció; així com l'esperit del Mestre ha de continuar regnant en l'obra per ell estructurada, per aquest mateix motiu convé també que la seva efígie, col·locada en un lloc d'honor del casal de l'Escola, recordi a tothora, als continuadors de la seva obra, l'obligació de seguir les seves petjades, el deure de continuar el camí per ell tan perfectament seguit. Aquesta imatge, tot honorant al Mestre i fer-lo present a les generacions futures, mostrarà, encara, l'agraïment i l'admiració dels professors i deixebles que durant els trenta-quatre anys de la seva regència ha estat més o menys temps sota la seva tutela. Així, les mans que posin el seu bust en aquest lloc d'honor no han d'ésser altres que les dels que han coadjuvat a la seva obra; els que, mestres i deixebles, havem après al seu costat, els que per ell havem estat regits.

Tots, professors, deixebles i ex-deixebles, aquests darrers escampats per tot Catalunya i fora d'ella, molts d'ells exercint el mestratge que aquí aprengueren, tots tenim el deure de pagar aquest tribut, el d'honorar al Mestre, tot perpetuant el seu record, per a demostrar així un agraïment que al mateix temps serà l'expressió d'un sentiment de respecte i admiració.

A aquest fi queden obertes llistes de subscripció en la consergeria d'aquesta Escola (carrer del Bruch, 110), en tots els Sindicats Musicals de Catalunya i en l'ORFÈD CATALÀ.

Cal observar que no s'admeten altres subscriptors que els professors i deixebles que siguin o hagin estat de l'Escola.

LLUIS MILLET

AGUSTI TORELLO

JOAQUIM CANALS

DOLORS SANCHEZ

JÚLIA OBRADORS

Escola Municipal de Música de Barcelona, 19 desembre 1930.

Moviment musical

ANGLATERRA

La meua darrera correspondència fou consagrada exclusivament als Promenade Concerts. Cal parlar avui d'altres manifestacions musicals d'interès. En primer lloc consignarem la creació dels concerts simfònics de la British Broadcasting Corporation (Societat de transmissions per la ràdio), denominats ja popularment per les tres inicials B. B. C. Aquests concerts foren inaugurats el 22 d'octubre amb una sessió dirigida per Adrian Boult, en la qual hom sentí una interpretació modèlica de la *Quarta Simfonia* de Brahms, una versió molt fidel de colorit de *Daphnis et Chloe* de Ravel, el *Concert en la menor* per a violoncel, de Saint-Saëns, que aparegué re-joventit per l'art exquisit de Guglielmina Suggia. En els mateixos concerts, el 5 de novembre sentirem, amb la cooperació del Philharmonic Choir, la *Simfonia marítima* de Vaughan Williams; els solistes foren Dorothy Silk i Roy Henderson, i el director l'esmentat Boult. Aquesta obra, a mida que hom penetra en el seu esperit, produeix una impressió profunda, especialment en el seu temps lent.

En un sol concert, Sir Henry Wood assumí la responsabilitat de la direcció de tots els *Concerts Brandenbúrguesos* de Bach. No ens podem allargar fent esment dels elements que prengueren part en aquesta audició; sols direm que director, orquestra, solistes... i públic es mostraren ben dignes d'interpretar i admirar l'obra del gran Joan Sebastià. El 26 de novembre sentirem una de les primeres obres de Bela Bartók, la *Rapsòdia* per a piano i orquestra, obra ben bastida, d'una certa austeritat de pensament; l'autor mateix s'encarregà de la part de piano. El concert del 3 de desembre, sota la direcció de Sir Landon Ronald, fou consagrat a Beethoven; el programa obtingué una execució excel·lent: obertura de *Leonora*, *Cinquena Simfonia*, *Concert "L'Emperador"* amb el pianista Benno Moiseiwitsch.

El concert del 10 de desembre mereix especial menció. L'obra central del programa era el popular *Concert en do menor* de Beethoven, amb el pianista Lamond, qui és considerat un dels intèrprets més autoritzats del geni de Bonn. Però les obres que hom esperava més encurióss eren la *Gran Fuga* de Hermann Scherchen i *Pelleas et Melisande* de Schönberg. La *Fuga* no era precisament una novetat, però és una obra d'una solidesa estructural i plena de significació interna que el públic desitja conèixer més a fons. Quant a la producció schönbergiana, hi havia una veritable expectació, car mai no havia estat executada a Anglaterra, tot i haver estat composta l'any 1903. Diguem tot seguit que no ens sembla que aquesta obra tingui la més petita relació amb el drama de Maeterlinck, el qual, dit sia de pas, ha tingut a nostre entendre una interpretació musical definitiva amb la partitura de Debussy. Sens dubte actualment Schönberg comparteix la mateixa opinió, car s'estima més anomenar la seva obra simplement *Simfonia*. Considerada, doncs, només des del punt de mira sim-

fònic, l'obra és ben filla del seu temps: és carregada, excessiva en tots sentits, i el material temàtic no revela un gran sentit de selecció, com no el revelaven els poemes de Strauss i les simfonies de Mahler. Tot i els seus defectes, la *Simfonia* de Schönberg és un edifici musical imponent; però, ens sembla que ha passat el temps de compondre una música semblant, si bé és interessant conèixer-la; de passada, l'audició pot ésser un avís profitós als compositors, per tal que els monuments que basteixen no imitin la feixugor i l'extrema complicació polifònica de la música del començ d'aquest segle.

La London Symphony Orchestra confià la majoria dels concerts del darrer trimestre de l'any al reputat Kapellmeister Willem Mengelberg. Les seves interpretacions han estat excel·lents, però no ens han donat grans novetats; només unes primeres audicions d'autors holandesos, que no han desvetllat l'interès del públic: una *Xacona Gòtica* (sic!) de Cornelius Dopfer, de caràcter tradicional i escolàstic, i una *Simfonieta* de Bernard Wagenaar, d'aspecte molt modern i poca substància interna.

La Royal Philharmonic Society començà les seves tasques el dia 23 d'octubre amb una sessió dedicada a Mozart, sota la direcció de Sir Thomas Beecham. Un jove director, Mr. Julian Clifford ens oferí, el 13 de novembre, el *Poema de l'Extasi* de Scriabin fent ressortir del seu contingut la dolcesa i l'elevació més que la brillantor i l'èmfasi.

El 14 de novembre els professors de l'orquestra i la massa choral dels Concerts Hallé, dirigits per Sir Hamilton Harty, executaren el *Requiem* de Berlioz, lliurant una vegada més aquesta obra i el seu autor a les discussions del públic i de la crítica, dividits en les dues opinions extremes: Berlioz no sabia escriure música; Berlioz és un geni; opinions que, al capdavant, podrien concertar-se i produir un judici més matissat acontentant uns i altres.

El mateix Sir Hamilton, quinze dies més tard, renovà les discussions de l'auditori, a propòsit de la *Simfonia en do* de Schubert, en la interpretació de la qual, massa personal per moments, no es preocupà de dissimular l'extensió extraordinària de la partitura; aquest director abusa potser del pianíssim, apenes perceptible, que a la llarga esdevé fatigant. No sabem si a hores d'ara públic i crítics s'hauran posat d'acord sobre el qualificatiu: divines o humanes, que cal aplicar a les ben conegudes llargàries schubertianes.

J. H.

MADRID

L'activitat simfònica madrilenya s'ha descabdellat durant la passada tardor amb una intensitat sense precedents. L'Orquestra Clàssica que dirigeix el mestre Saco del Valle finí la tanda dels seus concerts executant, en les darreres sessions, obres noves ací de Gluck, Haydn, Elgar i Sibelius i algunes més d'autors espanyols: *Canto y cortejo nupcial*, de Pahissa (obra de joventut inspirada en el corrent wagnerià); versió orquestral de les *Danses gitanas*, de Turina, publicades per a piano ja fa algun temps (molt encertades de color); nova versió orquestral de la *Suite* en quatre temps de Rodolfo Halffter, músic millor dotat potser que el seu germà Ernest, per bé que menys precoç (on predominen el to gris i els matisos opacs); la versió per a quintet d'arc de l'*andante* d'un quartet de corda escrit en 1924 per Salazar i executat ara per la massa de violins, violes, violoncels i contrabaixos (producció amb la qual aquest prestigiós

cronista musical posa a prova novament els seus dots d'estimable compositor aficionat); *Homenatge a Debussy* per Manuel Palau, on s'exposen compendiosament formes de la sonata i rondó clàssics, amb un sentit harmònic i instrumental modern, i, finalment, *Rimas infantiles* de María Rodrigo (cinc temps sobre altres tantes popularíssimes cançons de nenes, les quals es repeteixen revestides amb variats ropatges a cada reaparició, en lloc de quedar sotmeses a subtils desenrotllaments).

L'Orquestra del Palau de la Música, dirigida per Lassalle, ha donat una sèrie de sis audicions. Van haver-hi festivals Wagner i Beethoven, actuant com solista Enrique Iniesta en la interpretació del famós *Concerto* beethovenià per a violí i orquestra; es donà una sessió russa en la qual va estrenar-se el preludi i "escena de la carta" de l'òpera de Txaikowsky *Eugène Onéguin*, essent la solista E. Gilliska, soprano; i altra sessió encara dedicada en bona part a Grieg, el *Concerto* del qual per a piano i orquestra fou interpretat per la senyoreta Aurora Alvarez. També va haver-hi ha dues estrenes de música hispànica, això és: una *Onvertura* (sic), peça de mesquí interès artístic que firmava José García Guil, i un intermèdi de la sarsuela *El Pinar*, composta per Alvarez Cantos; havent d'afegir una estrena més important de procedència estrangera: la *Sinfonia Romàntica*, que ocupa el quart lloc en la llista de les que va produir Anton Bruckner. Assenyalem la intervenció d'uns chors heterogenis "Coros del Palacio de la Música", que emprengueren l'execució de diversos compositors hispànics dels segles XV, XVI i XVII.

Aquests mateixos chors, així com també diversos solistes de cant, piano, violí orgue, etc., etc., han pres part en una sèrie d'audicions dominicals celebrades en l'esmentat Palau i organitzades pel mestre Lassalle.

L'"Orquesta Filharmònica", del mestre Pérez Casas, no ha donat a Madrid la tanda de concerts tardorals, que anys precedents constitueixen una vera atracció, pel motiu de l'excursió artística que ha realitzat per diverses ciutats espanyoles i portugueses.

El mestre Arbós es troba des de fa alguns mesos fora del nostre país, actuant en altres amb força èxit enfront de corporacions orquestrals valiosíssimes. Mentrestant la seva Orquestra Simfònica no està pas ociosa, doncs ha celebrat nombroses sessions, unes els diumenges, al matí, i altres en dies feiners, a la tarda, havent organitzat aquestes últimes la "Unión Radio" de Madrid. Davant del faristol presidencial han desfilat nombrosos directors, no solament nacionals, sinó estrangers també. I aquesta successió constantment renovada de batutes obliga, naturalment, a nodrir les audicions amb obres ja conegudes, que provoquen fàcils aplaudiments, salvant alguna que altra excepció. En els concerts dominicals de l'Orquestra Simfònica han estat els seus directors, durant la passada tardor — per ordre de llur presentació — Ricardo Villa (director de la Banda Municipal de Madrid), l'alemany Heinrich Laber, Emilio Vega (director de la Banda del Reial Cos d'Alabarders), el director i compositor basc Pablo Sorozabal i el francès de sang russa Vladimir Golschmann. Els que exerciren el mateix càrrec per la "Unión Radio", són l'espanyol Ernesto Halffter, el belga Desiré Defauw i l'alemany Hans Weissbach.

Aquesta llarga desfilada de directors ha donat motiu a la crítica madrilenya de fer no menys curts comentaris sobre qui podria ésser en l'esdevenidor el successor d'Arbós en front de l'Orquestra Simfònica. Les opinions, tal com succeeix sempre que entren en joc apassionaments enemics de la freda objectivitat, han estat variades

i algunes massa enceses i tot per a que no traspuessin l'improcedent de la conclusió o l'indefensable de la causa. En aquesta mena de campionat, oposició o concurs, el meu vot — coincident amb el del més sa i intel·ligent de la crítica madrilenya — seria per a Emili Vega, qui va donar-nos una versió novíssima, per la seva depuració tècnica i la seva finor psicològica, de la ben coneguda *Scheherazada* de Rimsky-Korsakoff. Si fou gran l'admiració despertada per Vega, no fou menor el desencant produït per Halffter, en un programa dedicat totalment a la música hispànica i la meitat a la família. Podriem pendre per exemple la versió que Halffter va donar-nos de *l'Amor brujo*, del mestre Falla, qui és també mestre d'aquell músic novençà, la qual versió resultà tan freda, tan esblaimada, tan incolora, que cap altra de les moltes que hem sentit no podria superar-la sota aitals aspectes. Si fos aquesta la versió autèntica de tan suggestiva producció, preferiríem les altres — falsejades, però vigoroses i vibrants — a què ens tenen acostumats els bons directors. Les preferiríem per l'auditori, per l'orquestra i pel mateix Falla, ja que tots surten guanyant amb aquestes altres versions que ningú considera avui apòcrifes. Certament que Halffter, productor més precoç que fecund i més assimilista que original, ve precedit de certa aurèola com a director de l'Orquestra Bètica de Cambra, de Sevilla; però no és pas menys cert que aqueixa direcció resulta un xic ihusòria, com recordà Turina en "El Debate" fa pocs mesos, doncs Halffter ni viu a Sevilla ni a Espanya, sinó a l'estranger, i qui fundà i manté viva aquella entitat és el mestre de capella de la ciutat expressada i compositor prestigiós don Eduardo Torres, "director per dret propi" de la referida Orquestra Bètica, segons digué amb valentia plausible Joaquín Turina, qui, com sevillà i sevillanista entusiasta, coneix aqueixes i altres intimitats. Volem recordar tot passant, que, desde la seva creació, aqueixa orquestra s'imposà per norma intrèncable la de no tocar cap obra del segle XIX, sinó les del XVIII i més enllà i les de l'actual; que Halffter la dirigeix en breus estades a la bella ciutat andalusa i que trobant ja tot el treball fet, en té prou amb uns curts assaigs per a donar la darrera mà a les obres del programa. Tot això revela prou si és ell capaç per assumir la direcció d'orquestres com la Simfònica, de Madrid, el repertori de la qual, eclèctic per força, necessita nodrir-se amb gran nombre d'obres del segle XIX, des de les beethovenianes fins les dels postwagneristes.

La Societat Filharmònica ha presentat el Trio Hongarès en tres sessions; el pianista Galve i l'arpista Zabaleta; els exaltadors de *blues* i *charlestons* Wiener i Doucet, que tocaren obres per a dos pianos, i el Quartet Rafael. L'Associació de Cultura Musical presentà els pianistes Karol Szreter, Claudi Arrau i Pilar Caveró, els violinistes Nathan Milstein i Albina Madinabeitia i el violoncellista català Antoni Sala. Andreu Segòvia donà dos concerts de guitarra, i a la Residència d'Estudiants va organitzar-se una sessió de música moderna espanyola deguda a l'agrupament de vuit joves: Gustavo Pittaluga (qui va fer una breu dissertació preliminar presentant aqueixos seus confreres), Rosita García Ascot (qui assumí la laudable tasca de tocar les obres del programa, les pròpies i les alienes), Julian Bautista, Salvador Bacarissa, Fernando Remacha, els dos germans Halffter i Juan José Mantecón. No tots podien estar situats al mateix nivell artístic, ni tampoc no podien tots circumscriure's a un criteri comú; però aquesta mateixa diversitat inevitable constituí un al·licient, per donar a la varietat marge amplíssim, que va fer més simpàtica la cordialitat regnant en el grup, així com més atractiva la successió de les obres escol-

tades amb el beneplàcit xardorós d'una joventut aficionada a tots els avantguardismes i que tal vegada es veié defraudada en advertir la petita dosi extremista d'alguns músics formant part de l'agrupament dels Vuit.

Altres concerts hi ha hagut, naturalment; però ens falta espai per a dedicar-los una menció, que tampoc no mereixen tant, en llur major nombre, com els concerts precedents que hem ressenyat. Acabem, doncs, així, la sincera crònica present, que si no és del gust de tots, ho serà, ben cert, de la Veritat.

JOSEP SUBIRÀ

PARIS

Poques audicions interessants hi ha hagut a París el mes passat de desembre. Així he d'ésser breu; però confio en què la nova correspondència que adreça a la REVISTA MUSICAL CATALANA ocuparà més extens lloc que la present.

En començar la meua crònica em plau assenyalar l'actuació d'En Gaspar Cassadó als Concerts Lamoureux. Interpretà el *Concerto* per a violoncel i orquestra del qual n'és ell autor i que els filharmònics barcelonins coneixen ja per haver-lo estrenat al Palau de la Música Catalana el nostre prestigiós violoncel·lista amb la col·laboració de l'Orquestra Pau Casals. En Cassadó interpretà de manera ben notable aquesta obra, que el públic parisenc acollí amb evidents mostres d'entusiasme. Pocs dies més tard En Cassadó havia de fer-se sentir encara en un interessant recital a la Sala Gaveau.

També són de remarcar dos recitals donats a la Sala de l'"Ecole Normale de Musique" pel notabilíssim pianista Borowsky, el qual havia tocat ja abans amb l'Orquestra Colonne i la Simfònica de París. La presentació d'aquest artista ha constituït per al públic parisenc una veritable revelació. El seu art de bona llei s'ha imposat, doncs, com era d'esperar.

La gran cantatriu Toti dal Monte, qui triomfà darrerament a l'Opera, ha volgut ésser admirada també en el gènere "liederista". Tot reconeixent el seu mèrit en un repertori allunyant dels efectismes del teatre, hem de dir que les seves grans facultats d'inestimable valor per al "bel canto" no llueixen tant en el "lied", d'un caràcter més íntim, que hom vol escoltar amb ple recolliment.

Són dignes de remarcar encara les audicions de dues obres, per cert ben diferents, als Concerts Padeloup. Es tracta de la *Missa en si menor* de Bach, amb els solistes senyores Mellot-Joubert i Júlia de Stuers, senyors Jouable i G. Petit i el Chor de Saint Gervais, i del *Rei David* d'Honegger, amb la cooperació del mateix Chor. L'execució gairebé immediata d'aquesta darrera obra després de la magistral producció de Bach, forçosament havia d'afeblir el seu efecte. Diguem, no obstant, que els auditors que havien assistit a les dues sessions saberen establir el divers punt de mira i l'oratori modern del músic francès fou estimat en el seu just i innegable valor.

LL. M. F.

SUISSA

GINEBRA. — Des de la nostra darrera correspondència hem assistit a nombrosos concerts de l'"Orchestre Romand" sota la direcció d'Ernest Ansermet, Wolkmar Andrae i Fèlix Weingartner, els quals ens han revelat algunes obres desconegudes de

valor incontestable com *Musik für Orchestra* núm. 1 de W. Andrae, que fou donada amb assenyalat èxit al festival de Lieja de la Societat Internacional de Música Contemporània; el *Concerto* per a violoncel i orquestra d'A. Honegger, executat admirablement per Maurici Maréchal; *Psalmus hungaricus* de Zoltan Kodaly, per a tenor solo, chor i orquestra, obra que produí una profunda impressió, obtenint en ella el tenor Bauer un èxit gran; el *Concerto* per a quartet i orquestra de Conrad Beck — jove compositor suís: — el *Concerto* per a violi i orquestra de Karol Szymanowsky, obra enlluernadora de vida i d'ardor, que ens va fer conèixer el violinista André de Ribaupierre.

El famós tenor parisenc Yves Tinayre, qui s'ha especialitzat en la interpretació de la música antiga, proporcionà a l'esmentada orquestra Romand l'ocasió de fer-nos oir en un dels seus concerts peces admirables de Du Fay, Nicolàs Gombert, Schütz, Lully i Purcell que no havien estat donades mai encara en aquests concerts. Fou una vera delícia l'escoltar aquesta música de la vellúria interpretada amb tanta perfecció.

Hem tingut també un festival Strawinsky, que no fou pas gaire concorregut. Cal dir que aquest gènere de música no entra pas en el gust del nostre públic. Es problemàtic, doncs, assegurar que pugui fer escola. Tres obres solament eren inscrites en el programa: la "suite" extreta del ballet *Pulcinella*, *Capriccio* per a piano i orquestra, donat en primera audició, i el *Baiser de la Fée*. Ernest Ansermet dirigí l'orquestra amb el seu habitual talent.

Quant als recitals de piano i de cant, n'hem tingut un nombre abundós que ens priva d'esmentar-los un a un. Recordem el d'Alfred Cortot, un dels intèrprets més perfectes de la nostra època, que reuní al Teatre de Ginebra tots els filharmònics de la ciutat. El gran mestre del piano fou llargament ovacionat en obres diverses de Chopin, Debussy i Schumann.

Arthur Schnabel es mostrà excel·lent en Schubert, Isabelle Hafen al Lycéum fou molt ben acollida, així com també la petita Jacqueline Nourrit de París, la qual ens féu passar una vetllada força agradívola.

Pel que es refereix a les cantatrius, direm que Ilona Durigo obtingué un bell èxit en les obres cantades en alemany on ella excel·leix; més tard Colette Wyss ens encisà en *Ariana* de Monteverde, en els "lieder" de Schubert i Brahms, tres melodies de Pierre Maurice, una altra seductora d'Henri Gagnebein, peces encara d'Honegger i Debussy. La pianista Renée Heutsch acompanyà de manera excel·lent les referides produccions.

Una audició d'obres vocals de compositors ginebrins va celebrar-se al Lycéum Club. Pauline Long, "privatdocent" de la Facultat de Lletres, va traçar de manera molt interessant el desenrotllament de la música a Ginebra. Parlà de la influència de les societats als començaments del segle XIX i donà detalls interessantíssims sobre cada un dels compositors dels quals Renée Lucy-Fossarieu cantà ben triades melodies: Bovy-Lysberg, Hugo de Senger i Auguste Werner, d'entre els desapareguts; Otto Barblan, Jacques-Dalcroze, Pierre Maurice, Ernest Bloch, Bohnenblust, Henri Gagnebein, Alexandre Mottu, Fréd. Hay, Jean Binet i Roger Wuataz, entre els contemporanis.

Una brillant recepció tingué lloc en honor dels compositors ginebrins i la conferenciant, i, en ella, la notable cantatriu esmentada i Marcel Milliond, pianista, professor del Conservatori, foren extraordinàriament festejats.

Al temple de Sant Gervasi un concert Bach, molt interessant, va atraure un nombre de concurs. Es donà el motet "a cappella" a cinc veus *Jesu, meine Freunde!* que és una obra molt bella i fou escoltada amb gran recolliment. Francis Bodet dirigí amb talent aquest Motet. El concert havia debutat amb nou variacions sobre un choral de Bach, interpretades a l'orgue amb real mestria per William Montillet.

Al Conservatori, un altre concert d'obres de Bach donat per Franck Martin, aconseguí un èxit complet. Aquestes obres molt poc conegudes foren executades amb la fidelitat més absoluta d'estil. Escoltàrem belles sonates per a flauta i clavecí, per a violoncel i clavecí, i per acabar un trio per a violí, violoncel i clavecí. Frank Martin i els artistes que el secundaren merescueren grans elogis.

El cèlebre Pau Casals ha trobat de nou a Ginebra i en tota la Suïssa el seu públic fidel, els seus admiradors fervents que li han dedicat ovacions indescriptibles, ben merescudes per cert. Sentir interpretar Bach, Beethoven, Fauré, Albéniz i Granados per aquest gran mestre són moments inoblidables, durant els quals no sabem si admirar més l'essència divina que d'aquella música es desprèn o bé la seva humanitat palpitant. Ha estat una fruïció artística incomparable que prou voldríem ens fos sovint ofrenada.

El Quartet Busch ens donà també una sessió plena d'interès a la gran sala de la Reforma amb un programa bell del tot. Beethoven, Mozart i Haydn foren interpretats divinament pels remarcables artistes que constitueixen aquell conjunt.

LAUSANA. — L'Orquestra Colonne, sota la direcció de Gabriel Pierné, donà un magnífic concert de beneficència a la Catedral. Escoltàrem obres de Dukas, Cèsar Franck, Debussy, Gabriel Pierné i el *Concerto* de violí de Beethoven, notablement interpretat per Zino Francescatti.

Elisabeth Schumann, una estrella del cant, ha donat un recital memorable. Mozart, Schubert, Schumann i Ricard Strauss trobaren en ella una intèrpret difícil de superar. Aviat tindrem el privilegi d'escoltar a Ginebra aquesta eminent artista.

El Quartet Pro Arte va fer-se sentir també a Lausana amb un èxit gran, igualment que el Trio Pasquier que encisà tot l'auditori amb obres de Mozart, Beethoven i Wolkmar Andreae que foren ofrenades amb la major perfecció.

LL. BOSCH I PÀGES

BARCELONA

GRAN TEATRE DEL LICEU. — La senyora Capsir ha renovat els seus èxits brillants al Liceu interpretant de manera admirable el paper d'Ofèlia en *Hamlet*, òpera que valgué també al senyor Brownlee, en la part protagonista, un acolliment del tot excel·lent.

Les representacions d'*Aida*, en el mateix teatre, deixaren una impressió ben satisfactòria. Els seus intèrprets senyores Nemeth i Rossini i senyors Piccaluga, Morelli i Donaggio lluiran llurs facultats vocals, i, bons actors com són, el conjunt assolit en la producció de Verdi, que dirigí el mestre Votto, cal assenyalar-se entre els millors que enguany s'han aplaudit al Liceu.

No han tingut la fortuna d'agradar tant les execucions de *La Bohème*, *El Bar-*

ber de Sevilla (tarda del 11 de gener) i *Andrea Chenier*. En les dues primeres obres no tots els artistes estigueren en el lloc degut, i pel que fa referència a l'òpera de Giordano, ja sabem que no ha entusiasmat mai l'auditori. Una execució més notable ha fet resistir encara la *Tosca* que prou voldríem desterrada d'aquell escenari per sempre més. En canvi, malgrat l'expectació que despertava el seu anunci desde principi de la temporada, el *Don Joan*, de Mozart, ha deixat malhumorats els bons filharmònics. Realment, confiant en la direcció del mestre Georg Sebastian, aquesta obra immortal podia haver ofert un equilibri que les condicions dels artistes no han pogut fer prevaler, per manca d'homogeneïtat. Cantat en dues llengües distintes — l'italià i l'alemany — el *Don Joan* ha perdut molt del seu encís i també cal reconèixer que no tots els intèrprets reunien les facultats necessàries per a mantenir la dignitat de l'obra. Direm, doncs, que els únics artistes que reeixiren completament en la interpretació de llurs papers respectius foren la senyora Nemeth (Donya Anna) i el senyor Autori (Leporello). Reconeixem també les facultats valuoses i el talent indiscutible dels senyors Jerger (Don Joan) i Riavez (Don Ottavio), però no varen pas convèncer del tot al públic. Es tracta, és ben cert, d'una obra de grans dificultats vocals i, sobretot, requerint una perfecció de conjunt que, de no assolir-se, minva l'efecte escènic d'una manera sensible. La batuta del mestre Sebastian no ens semblà tampoc tan dúctil com altres vegades. Solament en les escenes més dramàtiques l'expressió assolí tota la força. Així la impressió més bella i més forta de la nit aquella ens fou proporcionada per les dues àries de donya Anna i el quadro final de l'obra: un dels efectes més punyents que al teatre puguin admirar-se.

Darrerament, l'actuació de la famosa cantatriu Toti dal Monte, una vera estrella de l'art líric, ha mantingut el prestigi del Gran Teatre del Liceu. La senyora Toti dal Monte triomfà del tot, cantant la part de protagonista en la caducada obra de Donizetti, *Lucia di Lammermoor*. La seva veu és realment seduidora; pastosa i avellutada, és jugada encara amb un art superior. En els "andantes" sobretot, aquesta eminent cantatriu està insuperable. La seva dicció claríssima dona també una expressió tan justa al cant que no és d'estranyar l'entusiasme gran que despertà a la sala. Les ovacions que el públic li va retre faran època en aquell teatre. Recordem d'una manera especial la "cadenza" de l'ària de la folia, al tercer acte, executada amb una mestria superior que no oblidaran fàcilment els nostres liceïstes. En l'acompanyament d'aquesta peça el professor de flauta Sr. Gratacós, aconseguí una ovació ben justificada. Molt festejat fou també el tenor De Muro, espòs de la cantatriu, que donà a la part d'Edgardo un relleu ben estimable. — S.

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA: TEODOR VALCÀRCEL. — Valcàrcel és un jove músic peruà que ha estudiat a Europa amb els mestres Appiani, Scieppatti, Busoni i Pedrell. Es dedica, sobretot, a la composició musical. És, però, pianista. En son concert del Palau, que fou enterament consagrat a les seves obres, Valcàrcel ens ofrenà el següent programa:

Tres danses per a piano; *Tres cançons populars* (cantades en la llengua dels Inques); *Suite* per a violí i piano; *Cinc cançons populars* (cantades en la llengua dels Inques).

Amb el programa ja esmentat, Valcàrcel palesà que pot arribar a ésser un excellent compositor. Actualment, Valcàrcel practica preferentment el folklore del seu

país. (I heus ací un fet que no li criticarem pas). I fins en les seves obres originals hom sent la influència de les cançons i danses de la terra del compositor. Les Tres Danses per a piano, del jove músic que ens ocupa, tenen innegable caràcter. Dissortadament, Valcarcel no és, potser, prou pianista per a ben tocar-les. La seva tècnica és poc pura. La *suite* per a violí i piano (ben executada per la senyoreta Garcia-Faria i l'autor), té pàgines curioses, també plenes de caràcter. I en harmonitzar les cançons de la seva terra, Valcarcel prova que és certament harmonista. Hi hagué *acords*, modulacions que ens agradaren. En resum, Valcarcel és un artista innegablement interessant que pot arribar a ésser, com dèiem, un compositor notable si no es cansa de treballar, d'afinar-se encara un xic.

El públic acollí amb simpatia les produccions del jove músic peruà.

I ens cal ara fer constar que les cançons de Valcarcel foren ben cantades per la coneguda cantatriu Concepció Callao. — X.

ASSOCIACIÓ DE MÚSICA "DA CAMERA": Francesc Costa, Ricard Vives. — El dia 10 de desembre, Francesc Costa i Ricard Vives ofrenaren als associats de l'entitat que encapçala aquesta nota, el següent programa: *Sonata en la major*, Haendel; *Sonata en do major*, Mozart; *Sonata*, Milhaud; *La Follia*, Corelli; *Arioso*, Bach; *Rondó*, Schubert; *Madrigal du berger*, Kreisler; *Tonada murciana*, Nin; *Tambourin chinois*, Kreisler.

Costa lluí com sempre la seva bella tècnica i el seu estil agradós, suggestiu i sempre pur, sempre correcte. Tocà deliciosament les obretes de la darrera part del programa i digué amb ample estil la *Sonata* de Haendel. I tocà *La Follia* de manera mestrívola. La *Sonata* de Milhaud, que Costa digué també amb traça, és una obra interessant, però, tanmateix, potser encara impersonal. És una producció de joventut, un bell treball d'estudiant.

Ricard Vives, com queda dit, fou, aquest cop, el pianista que col·laborà amb Francesc Costa. — X.

SALA MOZART. — Ultra els concerts organitzats per l'Associació de Música "da Camera" (secció d'audicions íntimes) i el recital de piano per la senyoreta Hanak, dels quals donàrem compte ja el mes passat, s'han donat a la Sala Mozart algunes sessions més en les quals hem pogut escoltar nombrosos artistes, alguns d'ells de reconegut prestigi per haver actuat ja en la mateixa sala els cursos darrers. Esmentem en primer lloc la cantatriu Pepeta Paulet, amatent sempre a fer conèixer noves cançons dels nostres autors que troben allí el més xardorós acolliment. Com de costum, han col·laborat amb ella artistes novençans que troben així ocasió de fer valer llurs mèrits. Recordem les pianistes Pilar Miró i Maria Carbonell que demostraren posseir condicions ben estimables de concertista, i el violoncel·lista Jaume Torrents qui palesà de bell nou la fermesa i expressió del seu arquet.

Un pianista ben dotat i perseverant en mostrar-nos cada any els seus avenços és Antoni Redondo. Aplaudim el bon gust del seu darrer programa que comprenia els *Estudis simfònics* de Schumann, amb altres obres de Chopin, Alfano i Liszt, i tota una part consagrada als nostres músics memorables Albéniz i Granados. L'execució d'aquest important programa valgué al senyor Redondo un acolliment dels més falaguers.

Un concert de beneficència donà ocasió a Genoveva Puig de fer sentir algunes

de les seves cançons que ella mateixa va cantar amb gust expressiu i delicat. La sessió fou completada amb un recital de piano per la senyoreta Pepita Santa Cruz, que fou especialment aplaudida en les obres de Haendel, Debussy i Albéniz. Les execucions d'aquesta distingida pianista són plenes de color i de subtils matisos.

També mereixen un franc elogi el reputat violoncellista Gàlvez i les germanes Herminia i Neus Gas, pianista i violinista respectivament, pel concert que donaren el 20 de desembre. Un trio de Turina i un altre d'Arbós foren executats amb molta brillantor, però l'auditori va delitar-se més encara escoltant la part encomanada als solistes. La mestria d'En Gàlvez en el violoncel no podia de nou sorprendre; però en escoltar la novella violinista Neus Gas hom reconegué les excepcionals aptituds d'aquesta gentil artista, que revelà un temperament musical extraordinari en les obres que li foren confiades, especialment en la *Sonata d'Ecclès* i en les *Variacions* de Tartini-Kreisler, que la seva germana Herminia li acompanyà amb remarcable destresa.

Altres dos germans, Joan i Carme Alós, violinista i pianista igualment, ens ofrenaren un notable recital a la mateixa sala el 24 de gener. En Joan Alós promet ésser un gran violinista, ja que posseeix dotes innegables. Ha treballat força i les seves execucions prenen ja un singular relleu; però l'estil és bon xic defectuós i la tècnica poc depurada. Li cal cercar un bon mestre i escoltar els concertistes de més prestigi. Donades les seves aptituds i la seva juvenesa aprofitada no dubtem que pot esperar un triomf definitiu. — S.

REIAL CÍRCOL ARTÍSTIC: RECITAL M. DEL CARME AYMAT. — El dia 16 de gener, la senyoreta Carme Aymat cantà al Reial Círcol Artístic un enfilall de cançons de Weckerlin, Mendelssohn, Humperdink, Grieg, Brahms, Tschaiakowky, Lambert, Buxó, Samper, Toldrà i Joaquim Salvat. Lluï una bonica veu i un estil senzill. I estrenà tres cançons de Joan B. Lambert: *Cançó de bon matí*, *Cançó amadòria*, *Cançó de presoner*. Les tres cançons que ens ocupen són plaents però ens semblaren poc variades.

Acompanyà les cançons ja citades el pianista Pere Vallribera. I compartí els aplaudiments amb la senyoreta Aymat. — X.

OLYMPIA: COMPANYIA D'OPERA RUSSA. — Han estat ben notables les representacions d'Opera russa que ens ofrenà, els dies 25, 26, 27 i 28 de gener, la companyia que dirigeix el mestre Ciril Slaviansky d'Agrenéff. Es representaren 3 obres: *Khovantxina*, *Boris Godunov*, de Mussorgsky, i *Snegurotchka*, de Rimsky-Korsakow.

Khovantxina no és, certament, una obra tan genial com el *Boris*. Però és una obra personal, plena de caràcter i essencialment russa. Hi ha, en l'obra esmentada, pàgines admirables. I cal citar, potser per damunt de tot, els bells chors del primer i del tercer acte.

I res no cal ja dir (tractant-se, sobretot, d'una nota purament informativa), de l'originalitat del *Boris*. Després de Wagner, res no s'ha escrit, realment, per al teatre, de més personal, de més genial.

Snegurotchka, de Rimsky-Korsakoff, és una obra amable, agradosa, tota plena de saba popular. És, a més (com s'endevina, tractant-se de Rimsky-Korsakoff), orquestrada amb traça, finament.

La companyia d'Opera Russa que dirigeix, com queda dit, el mestre Slaviansky, és notabilíssima. Entre els artistes, es distingeixen les Sres. Agreneff, Muska, Peles, etc., i els Srs. Richter, Audeff, Zakharoff, Savalieff, Levitsky, Kalmin, Blum, Ditaroff, etc. Tots canten bé i són, a més, excel·lents actors.

Cal citar també els dos principals dansarins, Elissa Gluck i Miquel Fedoroff.

El mestre Slaviansky dirigeix la companyia d'Opera Russa amb innegable encert. Coneix bé, realment, les obres que ens ofrenà. I dirigeix amb dignitat, amb estil just, però net, tothora, d'efectismes i de barroeries.

Afegirem ara que no hi ha, certament, entre els artistes que dirigeix Slaviansky, cap personalitat excepcional, cap *divo*. Però tots són notables i constitueixen un conjunt veritablement harmònic.

Els decorats, de Popoff, són generalment reeixits i bellament estilitzats. Donen, sempre, una bella però enginyosa i intel·ligent impressió de modernitat.

La *mise en scène*, sota la direcció de Karovia, és sempre cuidada. Recordem moviments de multituds realment plens de vida.

I terminarem fent constar que els agrupaments corals de la Companyia d'Opera russa són sorprenents. Tractant-se de chors russos, ja s'endevina que no falten bones veus. Però tothom canta de manera sentida, impressionant. No oblidarem mai, per exemple, la grandesa del chor final, de la *pregaria* del tercer acte, de *Khovantxina*, cantada pels chors que dirigeix Slaviansky.

I cal també fer constar que el mestre Fistulari, deixeble del mestre Slaviansky, dirigeix algunes de les representacions de la Companyia d'Opera russa.

I ja no cal dir que el públic aplaudí amb entusiasme els artistes russos. L'èxit fou franc i es diu si tornaran aviat entre nosaltres. — X.

CALDES DE MONTBUY

El dia 4 de gener l'"Orfeó Calderí", que dirigeix el mestre A. M. Xancó, efectuà el seu concert inaugural al saló del Casino Caldenc. Col·laboraren a l'acte l'orquestra "Els Fatxendes" de Sabadell; el nen Ernest Xancó Creixell, violoncel·lista; Angelina Balaña Montserrat, violinista i Carme Creixell de Xancó i Montserrat Pérez, pianistes.

Les obres que el novell Orfeó executà foren les següents: *Muntanyes del Canigó*; *Les nines de Cerdanya*; *Fum, fum, fum*, Lambert; *Els contrabandistes*; *Pregària a la Verge del Remei*, Millet i *La Balluguera*, Vives. Aquestes anaren intercalades entre altres composicions que interpretaren amb bon encert els altres elements anomenats. L'Orfeó Calderí demostrà haver estudiat amb entusiasme i profit i llui bones qualitats que no dubtem que amb el temps aniran desenvolupant-se fins a assolir la major perfecció possible.

Assistiren al concert, entre altres, els mestres Lamote de Grignon i Millet. Aquest darrer, pare dels orfeons de Catalunya, abans de començar el concert adreçà unes paraules fèrvides i vibrants d'encoratjament als elements que componen el nou Orfeó, que foren molt aplaudides.

El local estava atapeït de gent la qual prodigà abundosos aplaudiments a tots els executants. A tots vagi la nostra més coral enhorabona.

Per acabar, fem constar que el concert fou organitzat per la laboriosa "Associació de Cultura" de Caldes de Montbuy.

FIGUERES

La culta entitat ampordanesa "Atenea" organitzà dintre aquest temps nadalenc un bonic recital de cançons de Nadal que reeixí totalment.

La vetllada començà amb una breu conferència de la gentil poetessa Na Carme Montoriol on es glossà de manera bella i delicada l'essència d'art veritable que hi ha en la cançó popular i en les seves derivades del temps de Nadal.

El rosari de cançons que desgranà la notable cantatriu senyoreta Enriqueta Mas, molt ben acompanyada pel pianista Ezequiel Martin, deixà una impressió agradabilíssima i els aplaudiments de l'auditori encisat obligaren a allargar més el programa.

El referit mestre Martin, harmonitzador de les cançons que amb tant de plaer s'escoltaren, palesà la justa reputació de què frueix arreu de la nostra terra. Escoltà, doncs, forces elogis, així com la senyoreta Mas, la qual fou obsequiada amb un bell ram de flors que lligaven una cinta ben grata a tots pels colors oriflamats que ostentava.

Aquesta vetllada haurà deixat als socis d'"Atenea" un record dels que perduren.

TERRASSA

El diumenge dia 11 de gener, s'efectuà en el Teatre Principal d'aquesta ciutat un concert organitzat per la meritíssima "Escola coral de Terrassa", en el qual prengueren part, ultra aquesta entitat coral els orfeons "L'Avenç" d'Esplugues de Llobregat i "Castellarenc" de Castellà del Vallès. Fou dirigit pel mestre comú dels tres orfeons, l'abnegat i intelligentíssim Joan Tomàs.

Aquesta bella i encoratjadora festa de germanor prengué a Terrassa un caire de vera solemnitat, com ho provà l'aspecte del teatre, el qual es trobava curull d'una gran gentada.

Heus ací el suggestiu programa d'aquesta festa tan cordial: Primera part (pels tres orfeons): *El Cant de la Senyera*, Millet; *El maridet i Els fadrins de Sant Boi*, Pérez Moya; *Tunc que tan tunc, Nadal i L'Anunciació*, Tomàs; *Sola de l'olm*, Morera; *L'hereu Riera*, Cumelles-Ribó. Segona part (per l'Orfeó "Avenç"): *El pardal*, Pérez Moya; *Cant de l'aloia*, Mendelssohn; *Les festes d'Hèbe*, Rameau. Per l'Orfeó "Castellarenc": *La filla perduda*, Domènec; *El caçador i la pastoreta*, Botey; *La sardana de les monges*, Morera. Per l'"Escola coral": *Cançoneta* (primera aqüidició), Massarani; *Don Joan i Don Ramon*, Pedrell; *La mort de l'escollà*, Nicolau. Tercera part (pels tres orfeons i la cobla "La Principal" de Terrassa): *Els contrabandistes*, *Muntanyes del Canigó* i *Les nines de Cerdanya*, Pujol; *Sant Jordi triomfant* (poemet), idem; *Marinada* (sardana), Pérez Moya.

Tots tres orfeons cantaren amb justesa, entrenament i gust remarcables. L'entusiasme de l'auditori fou constant, tant que s'hagueren de repetir varies de les obres del programa. Sobretot el benemèrit Orfeó de Terrassa, és ben digne de figurar entre els millors de Catalunya. Les obres de Pedrell i Nicolau, realment, posen a prova un orfeó.

Contribuiren a l'èxit del concert la cobla "La Principal", la pianista senyoreta Trinitat Aguilar i els diversos solistes dels esmentats orfeons. La nostra enhorabona a tots ells, i especialment al seu cap, el notable mestre En Joan Tomàs.

Els nostres lectors trobaran en el suplement del present número una fotografia del superb conjunt que formaven els tres orfeons en l'escenari del teatre en el qual donaren el concert.

Vida musical del Orfeó de Catalunya

Concerts i festes d'art celebrats el mes de desembre de 1930

Dia 1. — *Orfeó Cossetània* de Vilanova (director Manuel Bosser). Concert dedicat als socis protectors per commemorar l'èxit de l'excursió artística a les viles d'Igualada i Capellades.

Dia 4. — *Orfeó Vigatà* (director M. Miquel Rovira). Concert popular al Teatre Vigatà, amb la cooperació de la Cobla Barcelona. Primera audició: *A Montserrat. Dintre el bosc, La festa major de Vilaxica*, de Pérez Moya.

Dia 7. — *ORFEÓ CATALÀ* (director Lluís Millet). Concert en homenatge al mestre Francesc Pujol.

— *Orfeó Granollerí* (director M. Bataller Llonch). Celebrà al festa de Santa Cecília en diversos actes i amb la cooperació de distingits artistes.

Dia 8. — *Orfeó el Roser* (director J. Marimon). Concert a l'Agrupació Sardanista de Barcelona amb la cooperació de la cobla Barcelona-Albert Martí.

Dia 13. — *Orfeó de Santa Llúcia* (director Ildefons Barbarà). Celebrà la festa de Santa Llúcia amb diversos actes religiosos i una sessió literària musical.

— *Orfeó Barcelonès* (director J. Altisent). Concert de beneficència al local de la Joventut Catòlica de Barcelona.

Dia 14. — *Orfeó de Santa Llúcia*. Prengué part en el festival que en honor de Santa Llúcia es va celebrar al Palau de la Música Catalana.

— *Orfeó Reusenc* (director Estanislau Mateu). Prengué part en la Vetllada Litterario-Musical, celebrada per la Congregació Mariana de Reus.

Dia 25. — *Orfeó de Sans* (director A. Pérez Moya). Concert de cançons nadalenques. Tres primeres audicions del mestre Pérez Moya.

Dia 26. — *ORFEÓ CATALÀ*. Concert de Nadales.

— *Orfeó Atlàntida* (director Joan Sunyer). Concert a l'estatge social.

Dia 27. — *Orfeó Montserrat*. Cançons de Nadal per la Ràdio Barcelona.

Dia 28. — *Orfeó Gracienc* (director Joan Balcells). Audició del poema *La Nit de Nadal*, del mestre J. Lamote de Grignon al Poble Espanyol de Montjuïc.

— *Orfeó Vigatà*. Concert de cançons Nadalenques al Foment Catòlic.

Dia 29. — *Orfeó de Sans*. Audició de cançons a la Ràdio Barcelona.

Dia 30. — *Orfeó de Sabadell* (director Josep Planas). Concert a l'Associació de Música de Sabadell amb la cooperació de la cobla Barcelona dirigida pel mestre Francesc Pujol. Primeres audicions: *Les campanes de Tallo, Blanch; Dintre el bosc* (sardana) Pérez Moya.

— *Orfeó Badaloní*. Concert al Teatre Guimerà.

La música en discos

Discos que pertanyen al catàleg de la casa LA VOZ DE SU AMO

Solistes instrumentals. — *Adagio i allegro* de Boccherini (DB 1392), *Romança sense paraules en re op. 109* de Mendelssohn, *Cançó de bressol* de Dvorak i *El vol del borinot* de Rimsky-Strimer (DB 1399) formen part de les últimes impressions de Pau Casals. Aquestes es distingeixen, com ja diguérem en altra ocasió, per retransmetre amb sorprenent fidelitat el so del gran artista. Oi més, aquella dicció especial tan seva que el fa inconfusible, és present en totes elles. Si bé *Adagio i Allegro*, l'obra tan graciosa i amable del setcentista Boccherini, és la que més ha popularitzat aquí el nostre artista, les altres obres esmentades, li donen peu per a lluir, sempre d'una manera digníssima, la seva esplèndida musicalitat. Per acabar notem la gran precisió amb què és executada la curta humorada de Rimsky, extreta de la seva òpera *El Tsar Saltan*; fa certament, pel seu caràcter joganer, un bell contrast amb les altres obres impressionades en el mateix disc.

El pianista Mischa Levitzki, el nom del qual tan han popularitzat les registacions fonogràfiques, ens ofrena en el disc AB 608 l'execució de l'*Scherzo núm. 3 en do diesi menor op. 39* de Chopin. Declarem amb tota franquesa que aquesta interpretació la trobem un xic inferior a altres impressionades per aquest artista. La seva tècnica no apareix, certament, tan pura; àdhuc se li noten en algun lloc certes imperfeccions de ritme. Creiem, no obstant, que aquests petits defectes seran passatgers i que la perfecció primera tornarà a aparèixer en discos successius. La impressió que ens ocupa és d'una sonoritat equilibrada i ben sovint fidel.

Orquestra. — Entre les obres simfòniques recentment publicades, cal senyalar les notabilíssimes impressions de les molt conegudes obres *L'Arlesiana* (primera suite) de Bizet (Discos AB 603, 604 i 605) i *Simfonia inacabada* de Schubert (AB 609, 610 i 611), ambdues executades per l'"Orquestra Simfònica de Filadèlfia" dirigida pel mestre Stokowski. La claredat de la trama instrumental d'aquestes, permet també una molt clara registració que en molts moments fa quasi l'efecte del natural. La sonoritat que treu la corda en el disc que conté l'"adagietto" de *L'Arlesiana*, és certament un encert del qual pot estar ben joiosa la "Companyia del Gramòfon". Encara que aquests discos, molt sonors, però, mai escandalosos, ens mostrin sempre les qualitats magnífiques de l'orquestra, ja esmentades en altres ocasions, desitjariem, en el que fa referència sobretot a la interpretació de la superba obra de Schubert, una mica menys d'efectisme. Sembla que una major simplicitat d'execució s'adiria més amb el caràcter de l'obra.

No dubtem que aquestes impressions tindran un gros èxit entre el públic iniciat a les audicions de caràcter musical. Altrament, *L'Arlesiana* és, realment, una obra de públic, amb tot i ésser escrita amb gust esquisit. (Recordi's per exemple el *Carillon*).

Òpera. — Esmentem en primer lloc el disc DB 1437 que conté els fragments

següents del *Faust*, de Gounod, *Le veau d'or* i *Vous qui faites l'endormi* (serenata de Mefistòfil). Aquests tenen per intèrpret el gran Teodor Chaliapine amb la col·laboració d'una orquestra i chor. El millor elogi que d'aquestes registracions podem fer, és dir que en elles la bellíssima veu de Chaliapine se'ns mostra amb una frescor i subjugadora ardència tals, que sembla pertànyer a un artista en plena possessió de les seves facultats vocals. Val a dir, però, que un art tan consumat en l'emissió de la veu només pot venir d'un artista com Chaliapine, pel qual els anys no li són cap destorb per a mostrar-nos la seva sempre jove sensibilitat.

La recent impressió completa de la popular *Cavalleria rusticana* de Mascagni, ocupa els discos AF 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370 i 371. Es interpretada pels solistes Sanzio, De Franco, Biasini, Breviario, Pantaleoni i Lisa Passari i per elements de l'orquestra i chor de "La Scala" de Milà, dirigits per C. Sabajno. És aquesta una impressió que, sens dubte, assolirà un èxit entre la mena de públic al qual va destinada, ja que aquest en rememorar aquelles *meloses melodies* que tantes vegades ha oït, s'enternirà de nou. Les característiques d'aquestes registracions són: una potència engrescadora i tothora molta claredat en la retransmissió de les veus, les quals, dirigides pel mestre abans anomenat, donen una execució ben vehement a l'obra. No volem acabar aquesta nota sense fer constar que el característic fragment *Il cavallero scalpita* que canta Biasini i el chor, és potser el més justament interpretat.

Chors i agrupaments vocals. — Ens toca donar compte avui de dos nous discos montserratins. En el primer d'ells hi ha contingudes la *Cançó dels escolans*, de Nicolau, i *Els set goigs de nostra Dona de Montserrat* (cant del segle XIV). Es executat per l'escolania del Monestir dirigida pel P. Ferrer, O. S. B., i el seu nombre és AE 3236. En el segon (AE 3302) el chor gregorià que forma la Comunitat benedictina, dirigit pel P. David Pujol, O. S. B., ens delecta amb les melodies gregorianes *Alleluia-Veni Sancto spiritus* i *Kyrie (Altissimus)*, aquesta última amb la col·laboració d'un petit chor d'escolans del mateix Monestir.

Tots els amants del nostre Montserrat poden reviuir amb aquests discos les dolces emocions viscudes en aquell sant recinte. La interpretació de les dues obretes contingudes en el primer disc, plenes totes elles d'una tendresa extraordinària, és d'una elogiabile senzillesa i ingenuïtat.

Els bons monjos montserratins canten les melodies gregorianes contingudes en el segon disc amb bellíssima modulació de veu i amb un perfecte i natural fraseig, com un dolç gronxament, que encomana fervor i eleva l'ànima. Val a dir, però, que les dues melodies triades són d'una bellesa i suavitat adorables. Totes aquestes impressions són fetes en la mateixa basilica montserratina, i com ja diguérem en la crònica anterior, ens evoquen l'ambient del lloc d'execució.

Voldriem fer ara una observació: Desitjariem que la casa "La Voz de su amo" publicqués entre nosaltres els discos gregorians dels benedictins de Solesmes, per ella mateixa impressionats, els quals, segons bones referències, són un document insuperable que demostra l'excel·lència de les interpretacions gregorianes del monestir que acabem d'esmentar. Si això es realitzés, els veritables amants de la música i de l'art litúrgic tindrien un nou motiu d'agraïment a la casa esmentada.

El ja ben notable "Quartet vocal Santa Cecília" ha publicat fa poc temps les impressions de *Jovenivola*, de Millet, i de *L'Emigrant*, de Vives (Disc AF 352). Aquestes dues exquisides obretes escrites en la joventut de llurs autors, són certament

molt delicades d'execució, més encara si es canten a quartet de solistes. Els nostres companys les interpreten ben sentidament, amb puresa de veu elogiabile i amb bona emissió, obtenint efectes bonics i donant-les-hi tothora un caire ben íntim. Nosal·tres, però, preferim la interpretació de *Jovenívola*, per presentar amb més alt grau les qualitats que acabem de ressenyar. La impressió, molt fidel sempre.

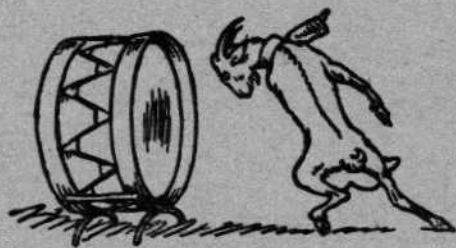
Viola, Visió fugitiva, Caminada pel bosc, Dos ulls negres, totes quatre cançons de Grieg. (Disc AE 3178). *Romanç de Santa Llúcia, Abril*, ambdues de Toldrà. (Disc AE 3285). La cantatriu executant és l'exquisida sopran de l'ORFEO CATALÀ, senyoreta Montserrat Salvadó, acompanyada al piano pel Mtre. Millet, director de dit ORFEO.

Aquests discos són propis per a ésser sonats en la intimitat de la llar. La versió de les cançons sempre saboroses de Grieg i de les no menys saboroses de Toldrà, ens mostra l'afinació i puresa d'estil i graciosa interpretació de la sopran que ens ocupa. Especialment en el disc Toldrà, és on aquestes qualitats sobresurten més. Hem de fer constar també la bella unitat i fusió, assolida en aquestes registracions entre la veu i el piano.

Jazz i pel·lícules sonores.—*Rapsòdia en jazz*, de Gershwin, per a piano i jazz, executada per l'autor i l'"Orquestra Paul Whiteman (AF 382). *Ma belle, fox, i Marxa* de la pel·lícula *Els tres mosqueters*, per la mateixa orquestra (AE 3263). *Asseguts en la finestra i Una nit de felicitat*, foxs de la pel·lícula *La rapsòdia del record* de Conrad, Mitchell i Gottler, per l'"Orquestra Jackie Taylor" (AE 3295). Fragment de la pel·lícula *Alta societat* de Hanley; *Enyorant les Carolines* de la pel·lícula *La primavera arribà* de Lewi, Young i Warren, executades al piano per Raie da Costa (AE 3322).

El primer disc dels enumerats pertany a la pel·lícula *El rei del jazz*; d'aquesta rapsòdia n'havien ja donat una audició a dos pianos els pianistes Wiener i Doucet al "Palau de la Música Catalana". Encara que en ella hi hagi qualche efecte instrumental que soni bé, trobem que les seves pretensions són ben desproporcionades amb el seu contingut musical. L'autor la toca amb perfecte entrenament i l'orquestra està també sempre del tot justa. El mateix podríem dir de les execucions de les altres agrupacions mencionades. Fem esment de la pianista Raie da Costa, que en executar les frívols obretes esmentades al seu lloc, ens mostra una tècnica claríssima i bella sonoritat que el disc transparenta admirablement.

Ll. M.^a M.

Bibliografia

CHARLES SANFORD TERRY: *John Christian Bach*. — Oxford University Press, Humphrey Milford, Londres.

L'autor, gran coneixedor de la dinastia dels Bach, després d'haver escrit una gran biografia de Joan Sebastià (que sentim no hagi arribat fins a la nostra Redacció) i d'haver reconstituït la branca genealògica d'aquella gran família de músics, ens ofereix en el volum que és l'objecte de la present nota bibliogràfica un molt notable estudi sobre el fill més petit de Joan Sebastià, el Benjamí de la seva vellesa.

L'existència de Joan Cristià és seguida pas a pas, des dels seus primers anys, prop del pare, fins a la seva mort a Londres, on fou molt considerat; i juntament amb les diferents etapes de la vida podem seguir la formació i el desenvolupament artístic, i el procés de l'activitat creadora. De tots els fills de Bach, Joan Cristià fou segurament el que tingué una carrera més pròspera: freqüentà la cort de Frederic de Prússia, tingué a Milà un noble protector, treballà la composició amb el Pare Martini, féu aplaudir a Itàlia, bressol de l'art operístic, les seves primeres partitures escèniques, a Anglaterra ocupà el lloc de Händel prop de la Cort anglesa, en fi, els seus talents foren admirats a la capital de França.

A Londres, el nom de Joan Cristià, a qui hom nomenava simplement John Bach, fou indubtablement més popular que el del seu pare, apenes conegut en aquell temps. Tot i la seva popularitat, cap escriptor britànic no havia intentat, abans del doctor Sanford Terry, escriure una obra extensa i seriosa consagrada a la seva memòria. El llibre, que tenim a la vista, omple satisfactòriament aquest buit de la literatura musical anglesa. Escrit dins de la més gran escrupolositat d'investigació, hom veu tot seguit que l'autor se sent fortament atret pel seu biografiat. Realment, el llibre té un cert caràcter de reivindicació; el Dr. Sanford Terry no s'amaga pas de dir-ho.

Joan Cristià ha estat representat sempre com un home lleuger en tot. Forkel, el biògraf de Joan Sebastià, el definí "Ein Mann von Weltkenntniss", o sigui un home que coneixia el món i posseïa el secret de plaure'l; i fou el primer en insinuar que una inclinació immoderada pel bell sexe l'havia fet emigrar a Itàlia. D'aquestes suposicions, poc fonamentades, nasqué una llegenda poc favorable al més petit dels Bach. El Dr. Sanford Terry ha estat el primer en donar compte detalladíssim de l'estada de Joan Cristià a Itàlia, i de la seva informació sorgeix un jove artista complidor dels seus deures prop d'un generós mecenes, estudiós i en contacte constant amb un gran mestre, el Pare Martini, a qui ja hem esmentat, a qui estima i venera;

honorables compositor de música religiosa i ensemblés fent els seus primers assaigs dramàtics, coronats d'èxit.

Ben coneguts el caràcter i la carrera de Joan Cristià, bo i reconeixent que no seguí les tradicions artístiques paternes, com no les seguiren els altres fills, i que tampoc no influí en els destins futurs de les formes musicals com Felip Emmanuel, hom trobarà molt just el paràgraf conclusiu de l'autor:

"Bach habità la frontera que separà les dues revelacions artístiques: la vella i la nova. La seva estatura no és gegantina; però sobressortí i fou respectat per la seva generació; sortí a l'avançada en l'exploració de nous idiomes musicals i l'honoraren els gegants que dugueren tals idiomes a llur perfecció. L'home, la mort del qual fou plorada per Mozart com una pèrdua per al món de la música, hom no pot empetitir-lo a la lleugera; ni els esperits ben informats podran sostenir que només el seu parentiu salva de l'oblit la seva memòria. En la plataforma de la seva generació, Bach deu la seva posició honorable, no a l'herència d'un gran nom, sinó al seu propi geni eclèctic i a la seva laboriositat infatigable."

El volum *John Christian Bach* ultra la part biogràfica, conté la presentació i caracterització general de la seva producció, un acurat catàleg temàtic d'ella, i una nodrida secció d'il·lustració, en la qual es reproduïxen els retrats autèntics coneguts de Joan Cristià, els retrats d'altres personalitats lligades a la seva vida, i reproduccions de llocs, teatres, etc., per ell freqüentats.

G.

Peïreas i Melisanda. Drama líric en 5 actes i 13 quadres. Poema de Maurici Maeterlink. Traducció adaptada a la música de Claudi Debussy, de Joaquim Pena.

Tots els elogis han estat ja esgotats en tractar-se de les traduccions, oportunitatíssimes, de Joaquim Pena. El nostre admirat amic ja ha traduït, com tothom sap, molts llibrets d'òperes clàssiques (*Orfeu*, *L'embriac esmenat*, de Gluck, *La Vestal*, de Spontini, etc.) i del teatre líric modern (creacions de Wagner, de Charpentier, de d'Indy, R. Strauss, Mussorgski, Rabaud, etc.) i heus ací que acaba d'ofrenar-nos la traducció del poema de Maeterlink, musicat per Debussy (Joaquim Pena havia ja traduït el llibret d'*El fill pròdig*, de l'esmentat músic francès). I solament ens cal dir: benvinguda sigui, entre nosaltres, la nova traducció. — F. Ll.

Don Joan. Òpera tragi-còmica en 2 actes i 9 quadres, llibre italià de Lorenzo da Ponte, traducció adaptada a la música de Mozart, de Joaquim Pena.

Després de les traduccions de les obres de Mozart: *La flauta màgica*, *Les noces de Fígaro*, *El rapte del serrall*, *Cosí fan tutte*, *Bastià i Bastiana*, i gairebé ensemblés que la traducció de *Peïreas*, Joaquim Pena ha publicat ara la traducció catalana de *Don Joan*, l'obra mestra, admirable, de Mozart. Així, el músic i l'aficionat podran, doncs, intimar amb el llibret de da Ponte i, per tant, amb la música alada, genial, gairebé miraculosa, de W. A. Mozart.

Acompanya la traducció del llibret de da Ponte, musicat per Mozart, una breu però saborosa i assenyada *Nota del traductor*.

I assenyalem, doncs, amb gust, les noves publicacions de Joaquim Pena. — F. Ll.

MARTÍN FREY: *Klassische Stücke*. C. F. Peters. Leipzig.

Heus ací una bella antologia d'Obres clàssiques. Antologia que assenyallem, especialment, als pianistes àvids de renovar llur repertori i que sentin, oi més, l'atracció que exerceix en l'esperit dels delicats, dels *gourmets*, la música (la bona música!) del segle divuitè. Hi ha, en el recull que ara ens ocupa, pàgines de Carles Dieupart, Lluís Marchand, Christoph Graupner, Gottfried Grönwald, Johann Ludwig Krebs, Gottlieb Muffat, Gottfried Heinrich Stölzel, Johann Sebastian Bach i Georg Philipp Telemann. I cal ara afegir que algunes de les obres que formen part del recull darre-rament publicat per la casa Peters, de Leipzig, no havien estat mai publicades.

Hi ha, en l'antologia que assenyallem avui, veritables obres mestres. Entre les susdites obres mestres, citarem, per exemple, les de Christoph Graupner, les de Johann Ludwig Krebs, les de Gottfried Heinrich Stölzel, etc. Heus ací vers i saborosos i admirables *spécimens* de la música del setcents.

"Heus ací perquè les obres d'aquesta col·lecció — diu, en el seu *Prefaci*, Martin Frey — més fàcils d'executar que les *suites*, per exemple, de Bach o les de Haendel, i per tant, pròpies pels que no estan encara gaire entrenats, podran prestar excel·lents serveis als aficionats i als estudiants de la música".

L'observació és justa. La majoria de les pàgines del recull del qual parlem, no exigeixen, en efecte, una gran tècnica. Exigeixen, però, ja no cal dir-ho, un bell sentiment del ritme i un estil *afinat*.

Afegirem ara que les indicacions dels moviments, la traducció dels ornaments, etc., tot ha estat fet per Martin Frey amb cura ben palesa.

En fi, encapçala la bella antologia publicada per la coneguda casa Peters, un *Prefaci* interessant que signa Martin Frey. Hi ha, en fi, en el recull que ens ocupa, breus dades biogràfiques dels músics, dels autors les obres dels quals han estat ara publicades. — F. Ll.

WALTER NIEMANN: *Bali. Impressions de l'Orient llunyà*, per a piano. C. F. Peters. Leipzig.

Com el títol ja ho indica, Walter Niemann ha volgut fixar, en les deu obres per a piano intitolades: *Bali*, les seves impressions d'excursionista. I ha volgut, doncs, que la seva música fos, per damunt de tot, plena de color, suggestiva i evocadora, en un mot, de l'Orient llunyà. Cal confessar que Niemann ha assolit sovint la seva finalitat. I el seu *Paisatge idíl·lic*, és, en efecte, delicadament suggestiu. La pàgina esmentada (com d'altres del mateix recull) fa pensar, d'altra part, en les sonoritats de l'orquestra... A l'orquestra, aquest *Paisatge* esdevindria encara, en efecte, més evocador... El mateix podria dir-se, creiem, de la *Dansa d'Adiuda*, del mateix recull. En general, però, cal afegir que la musicalitat de Walter Niemann és, podríem dir, de naturalesa pianística i fa pensar, per exemple, en la musicalitat (també pianística) de Rachmaninoff. I diem això sense malícia i per a *situar*, podríem dir, la música de Niemann. Repetirem, en fi, que les pàgines del músic esmentat són sovint suggestives. Poden recomanar-se als pianistes i als aficionats. — F. Ll.

JOAQUIN NIN: *La Presse dit...* — Editions Max Eschig. Paris.

Es aquest un petit volum pulcrament editat on el nostre estimat amic i col·laborador En Joaquim Nin, pianista i compositor, ha recopilat tot el que la premsa ha dit dels seus concerts i de les seves obres.

Si tenim en compte que En Nin s'ha fet sentir com a pianista en prop de vuitanta ciutats, no és d'estranyar que els extractes dels comentaris que ha suscitat omplin més de cinquanta pàgines.

Els elogis endreçats a Joaquim Nin, que firmen personalitats de reconegut prestigi, honren força el renomnat pianista-compositor que precisament a Barcelona, sota el mestratge del gloriós Vidiella, féu els inicis de la seva carrera de concertista.

Tot plegat es llegeix amb viu intrès, tant les crítiques que es refereixen al pianista com les que comenten l'obra del compositor.

Afegirem que el saborós llibret ve precedit d'un estudi molt complet i just d'Henri Collet, extret de *l'Essor de la Musique Espagnole au XXe siècle*. Les seves paraules justifiquen el que digué un dia el talentós musicòleg Charles Van den Borren: "Nin és un gran artista en tota l'extensió de la paraula".

Secció oficial

JUNTA GENERAL DE L'"ORFEÓ CATALÀ" CELEBRADA EL 25 DE GENER DE 1931

Amb una animació extraordinària va celebrar-se enguany la Junta General. A les cinc de la tarda, la major part de socis choristes i un gran nombre de Socis Protectors omplien totalment la sala d'assaigs i sales properes. Presidia En Joaquim Cabot acompanyat de tots els senyors que formen el Concell Directiu; i després de llegida l'acta de la Junta General passada i aprovada que fou, el Comptador senyor Estany amb una abundor de detalls i concisió de conceptes, llegí i detallà totes les partides que formen l'Actiu i Passiu de la nostra Corporació; estat de comptes i memòria que quedaren aprovats amb satisfacció i lloança dels senyors socis, després d'unes aclaracions que un dels concurrents va demanar i que foren amplament donades per la Directiva. Seguidament el Secretari senyor Boada passà a llegir la Memòria del moviment artístic i social de l'ORFEÓ CATALÀ. Encara que els nostres llegidors en son degut temps tindran el goig de fruir de les bel·leses que conté el notabilíssim treball del senyor Boada que, com de costum publicarem, no ens podem estar d'avançar-los amb quina magnificència descriu tots els actes de la nostra Entitat, fent una pintura superbament real, però matisada de les més belles imatges, d'un llenguatge exquisit i d'un alt sentit harmònic que arbora els sentiments artístics i patriòtics de l'Entitat que tan bé sap memorialitzar. Durant sa memòria l'auditori aplaudí per les seves paraules als mestres

Millet i Pujol; a En Lluís M.ª Millet; a la Sra. Wehrle, a En Tomàs Millet, i a En Joaquim Cabot pel seu recent homenatge i en acabar ell, l'ovació que se li tributà fou tan espontània i unànim com merescuda.

Seguidament el Sr. Moragues ocupant la presidència, amb aquella paraula tan afectuosa féu un càlid elogi dels que exerciren els càrrecs que per raó del reglament tenien de cessar: tals com el President, Secretari I, Tresorer, Bibliotecari I, Conservador i Vocal i demanà per a tots ells sa reelecció, en correspondència a la tasca llur tan profitosa per l'ORFEO. El senyor Blanch demanà que fossin reelegits per aclamació, com així s'efectuà en mig de grans aplaudiments. Tornat a posessionar-se de la Presidència, el senyor Cabot remercià aquella gentilesa dels consocis tantes voltes repetida, demanant que fos la darrera i definitiva la d'aquest any. Després esmentà les senyoretes Pilar Roca, Carme Tres, Maria Verdaguer, Joaquima Calvo, Carme Jové, Isabel Loras, Joana Berenguer, Encarnació Cortaza, Montserrat Crespo, Assumpció Lazur i els senyors Antoni Granada, Joaquim Silvestre, Joan Anguera, Miquel Galitó, Joan Codina, Emili Planas, Emili Jové, Enric Lapeyra, Jaume Vall i Joan Parramon per haver estat els més complidors en les tasques de la secció coral durant l'any; als senyors Jaume Vall i Joan Anguera per haver obtingut el premi de complidors durant tres anys; i a la senyora Figueras de Torra nomenant-la Chorista Vitalici per haver complert els 20 anys de cantaire de l'ORFEO. A tots se'ls ovacionà com mereixien, quedant així closa la Sessió de la Junta General a les vuit de la vetlla.

La Junta Directiva amb el nou vocal chorista elegit aquest any, ha quedat així constituïda: President, Joaquim Cabot; Vice-president, Vicens de Moragues; Secretari I, Pasqual Boada; Secretari II, Jaume Martí; Tresorer, Tomàs Millet; Comptador, Martí Estany; Bibliotecari I, Francesc Pujol; Bibliotecari II, Josep Porté; Conservador, Joaquim Renart; Vocals: Albert Bastardas, Josep M.ª Anzizu, Jaume Marill, i Vocals choristes, Francesc Torra i Mateu Piguillem.

Obituari

Josep Rafel Carreras i Bulbena.— El dia 2 de gener morí el benivolgut amic i col·laborador d'aquesta REVISTA, Josep Rafel Carreras i Bulbena. Era un gran amic de l'ORFEO CATALÀ i de la seva obra, en la qual sentia un especial goig en col·laborar-hi, adreçant-nos sovint treballs d'erudició força estimables, ja que la major part d'ells eren referents a la història musical de Catalunya, i havien merescut sempre, en aparèixer en aquestes pàgines, comentaris ben falaguers per l'interès real que tots ells despertaven. Les seves publicacions diverses i molt nombroses li valgueren ésser cridat a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, on va ingressar-hi l'any 1920.

Proposant-nos parlar amb més extensió de l'historiador que acabem de perdre, volem fer constar només el nostre sincer condol als seus fills i a les famílies, també, Carreras i de Balanzó, amics i admiradors fidels del nostre ORFEO. El senyor Carreras i Bulbena, que era un fervent catòlic, haurà merescut de la Misericòrdia Divina un assenyalat lloc en la regió eterna de la pau!

Tot just iniciat l'any, altres amics nostres, ben afectes a l'art musical, ploren la pèrdua de familiars seus que són per a ells insubstituïbles. Així el mestre Joan Tomàs, de l'ORFEO CATALÀ; Eduard Toldrà el pretigiós violinista i compositor notabilíssim; el mestre Mn. Feliu Farró, director de l'Orfeo Popular Olotí, acaben de perdre llur pare respectivament. També ha perdut la seva esposa el mestre de capella de la Concepció, Robert Goberna. En expressar a aquests bons amics l'expressió del nostre condol, no deixarem de dedicar a llurs difunts una oració piadosa.

No hem d'oblidar que el pare del violinista Toldrà, Francesc Toldrà Carbonell, havia estat també un violinista distingit, i estimant la música amb passió, fruint el primer els èxits del seu fill, era un professor ben considerat en els nostres centres musicals. Així havia format part de nombroses orquestres a Catalunya i, entre els companys, les seves condicions personals li havien fet guanyar grans simpaties.

Anna Pavlova.— Ha mort a la ciutat de La Haia la cèlebre dansarina russa Anna Pavlova. Quan ja fruïa a Rússia d'un bon renom, debutà a París l'any 1909 amb un èxit extraordinari. Tenia aleshores 29 anys i la seva glòria va estendre's fins a Amèrica. Era la primera figura d'aquella memorable companyia de Balls Russos, que formà Serge de Diaghilew. En 1913, Pavlova estrenà a París *Le Cygne* de Saint-Saëns que fou la seva veritable consagració. Separada de la "troupe" de Diaghilew, formà poc després una petita companyia, d'acord amb la seva escola peculiar, i que després anà creixent fins arribar a ésser l'hamoniós conjunt que l'any passat poguérem admirar al nostre Liceu.

Els veritables amants de la dansa han perdut en ella una creadora de formes i de ritmes inoblidables.

El retard involuntari que per causa de la vaga de tipògraf ha sofert la "Revista Musical Catalana" en els dos números darrers ens decideix a ajuntar en el present fascicle els números de gener i febrer i així pugui quedar restablert des de començament d'any l'ordre regular de la seva publicació.
